

Cartea VaYikra (Levitic) - David Sperber, un rabin român învață pe toată lumea despre jertfe 5784

Cartea VaYikra, cea de a treia carte din Tora este numită și **Torat Cohanim**, adică „Legea Preoților”, iar de aici traducerea latină „Levitic” realizată în urma traducerii grecești Septuaginta. Cartea cuprinde detaliile tuturor ofrandelor ca și regulile jertfirii lor. Cartea cuprinde extrem de multe feluri de jertfe: arderea-de-tot *ola* עולה (Lev. 1), jertfa de mâncare *minha* מנחה (Lev. 2), jertfa de mulțumire *şelamim* שלמים (Lev. 3), jertfa de ispășire *hatat* חטאת (Lev. 4), jertfa pentru vină sau repararea unei pagube *aşam* אשם (Lev. 5), ca și o listă întreagă de animale jertfite: taur tânăr, miel, capră, berbec, pui de porumbel. Această abundență de date provoacă studentului o impresie de confuzie.

Explicații găsim în câteva cărți scrise de-a lungul secolelor de înțelepți evrei. Una din cele mai renumite și mai învățate cărți a apărut în anul 1940 în orașul Brașov din România.

Cartea este scrisă în aramaică și se intitulează „Afraksata deaniya” אפרקסתא דעניא. Autorul este marele înțelept, Rabinul David Sperber, prim rabin al orașului și Av Bet Din. Cartea aparține genului numit ŞUT, adică *şelot uteşuvot*, „întrebări și răspunsuri”. Acest gen de literatură teologică religioasă evreiască este cea mai răspândită între evreii așkenazi în ultimele 4-5 secole.

Rabinul Sperber ne explică chiar pe coperta cărții titlul. El ne povestește că în cartea aceasta el răspunde la multe întrebări pe care le-a primit de-a lungul anilor. El speră ca cititorii să găsească între ele ceva care să le fie de folos, după cum învățăm din zicala din cartea de cabala „Zohar”, Şalah:157: „Câteodată, în ranița unui sărac se găsește un mărgăritar”. De aceea a numit cartea „Ranița unui sărac”, având astfel și o aromă de modestie.

La început, rabinul Sperber ne învață despre o împărțire primă făcută de înțelepții numiți tanaim תנאים (sec. 1 e.n.) în midrașul Safra ספרא, numit și „Torat Cohanim”, adică un midraș despre cartea Levitic. Acei înțelepți au împărțit jertfele din cartea VaYikra în două categorii: prima au numit-o Dibbura deNadava דבורא דנדבא, adică „Vorbe de dar”, iar a doua Dibbura deHova דבורא דחובה, adică „Vorbe de obligație”. De ce au numit tanaimii jertfele „vorbe”? Din cauza celor scrise în primele versete din VaYikra: „Și I-a chemat [Domnul] pe Moise și Domnul i-a vorbit ... Când cineva dintre voi va aduce o ofrandă ...” (Levitic 1:1-2). Vorbele Domnului au fost de data aceasta despre aducerea ofrandelor.

În prima categorie de daruri sunt incluse jertfele pe care le aduce oricine din voința lui proprie - arderea-de-tot, jertfa de mâncare și jertfa de mulțumire. În a doua categorie de obligații sunt incluse jertfele pe care oricine le

aduce pentru iertare și căire.

În carte, jertfele sunt aranjate după mărime, de la jertfa cea mai mare - taur tânăr, până la jertfa mai mică - jertfa de mâncare. Jertfele de taur erau aduse de poporul Israel cu ocazia de Roș Hodeș și sărbători sau în formă de jertfă de ispășire din partea marelui preot sau a Sanhedrinului (Sinodul). Orice persoană poate să jertfească un taur pentru jertfa de ardere-de-tot și de mulțumire. Regele Solomon a adus multe ofrande: „Solomon a oferit jertfele de mulțumire pe care trebuia să i le ofere Domnului - douăzeci și două de mii de vite și o sută douăzeci de mii de oi” (1Regi 8:63). Așa s-a împlinit și rugăciunea regelui David: „În bunăvoința ta, fă bine Sionului construiește zidurile Ierusalimului, atunci îți vor face plăcere jertfele dreptății, jertfa arsă-de-tot și ofranda de mulțumire, atunci pe altarul tău vor fi oferiți tauri” (Psalmi 51:18-19).

Abundența de jertfe poate să încurce pe cel care jertfește și este important să fie aduse jertfe fără cusur, iar repararea unor acțiuni nepotrivite nu este necesară. Contra acestor gânduri regretabile despre aducerea jertfelor ies profeții în frunte cu Isaia și de asemenea poetul Psalmilor: „Nu pentru jertfele tale te mustru, nici pentru ofrandele tale arse-de-tot care sunt întotdeauna în fața mea, nu voi lua niciun taur din casa ta, nici țapi din țarcurile tale, căci ale mele sunt toate animalele pădurii, fiarele de pe o mie de munți” (Psalmi 50:8-10). Dumnezeu nu are nevoie de jertfe, toată lumea îi aparține.

Hazal - înțelepții din Talmud au lăudat darurile simple ale săracilor. Despre versetul „Iar când un suflet (cineva) va aduce un prinos Domnului ...” (Levitic 2:1) au explicat, după cum ne învață de exemplu Rași: „Nu s-a spus suflet la toate ofrandele de „dar”, ci doar la jertfa de mâncare. Cine obișnuiește să dăruiască jertfe de mâncare? - un sărac. Domnul a spus: Eu îl consider de parcă și-ar fi sacrificat sufletul”.

* * *

Rabinul David Sperber (1877-1962), cunoscut în lumea evreiască ca „Gaonul (marele învățat) din Brașov” s-a născut și și-a petrecut tinerețea în regiunea Galiția care aparținea Ucrainei. Acolo a slujit ca discipol al unora din marii înțelepți ai epocii. În anul 1922 a fost numit Av Bet-Hadin (președintele tribunalului evreiesc religios) al Brașovului. Aici și-a finalizat capodopera despre care am scris în acest articol. În perioada cruntă a holocaustului a acționat într-un mod continuu pentru salvarea evreilor din România și din toată Europa. El a mai fost și reprezentantul și de asemenea delegatul rabinilor din Comitetul de Salvare din Europa reprezentat la SUA, care au activat pentru salvarea ultimelor „rămășițe” de evrei supraviețuitori ai holocaustului. La Brașov a gestionat cu mare talent o comunitate uriașă de refugiați evrei din toată Europa, care la apogeul trecuse peste 6000, un număr uriaș pentru o comunitate dintr-un orașel mititel din perioada aceea cum era Brașovul. Aici a compus și operele lui teologice de o valoare semnificativă.

În anul 1950 a făcut aliya în Israel, unde a fost rabinul unor zone din Ierusalim și a fost membru al Consiliului Marilor Înțelepți al așkenazilor și a fost printre fondatorii curentului de educație independentă a evreilor ultra-religioși care înfloresc în zilele noastre.

Mulți dintre urmașii lui - nepoți și strănepoți sunt profesori eminenți și rabini de calibrul mare. Unul dintre strănepoți, rabinul Asher Ghedalia Polak a reeditat cartea „Afraksata deaniya” în anul 2002 la Brooklin. Coperta cărții apare în fruntea articolului.

Rabinul David Sperber este unul din cei mai căutați doi rabini români pentru învățătură din toată lumea evreiască. După părerea mea, înaintea lui se plasează doar marele rabin, care a fost prim-rabin al României aproximativ în anii 1860-1870 cunoscut sub numele de Malbim. El este cel mai important comentator evreu modern al Vechiului Testament. Alături de el se află rabinul David Sperber, comentatorul Vechiului Testament prin intermediul literaturii rabinice: Mișna, Talmud și midraș.

[Două vârfuri ale evreilor români cu care ne putem mândri și firește, să depunem eforturi ca să-i învățăm.](#)

Pericopa Aharei Mot - „Că sângele este sufletul” (De ce nu carne în sânge) כי הדם הוא הנפש 5783

„Și [dacă] vreun bărbat din casa lui Israel sau din străinii care stau vremelnic în mijlocul lor mănâncă orice fel de sânge, îmi voi îndrepta fața împotriva celui care a mâncat sânge și-l voi tăia din mijlocul poporului său. Căci sângele (inima) este sufletul, iar Eu vi l-am dat pe altar ca să se facă împăcare pentru viețile voastre, căci sângele este cel care face împăcare pentru viață. De aceea am spus fiilor lui Israel: nimeni dintre voi să nu mănânce sânge, și nici veneticul care stă vremelnic în mijlocul vostru să nu mănânce sânge. Și [dacă] vreun bărbat dintre fiii lui Israel sau dintre străinii care stau vremelnic în mijlocul lor vânează un animal sau o pasăre ce se mănâncă, să-i verse sângele și să-l acopere cu țărână; Căci sufletul oricărui este sângele trupului său, așadar le spun fiilor lui Israel; să nu mâncați sângele nici unui trup, căci sufletul oricărui trup este sângele lui; tot cel care îl va mânca va fi tăiat.” (Levitic 17:10-14).

Faptul că în aceste verste cuvintele cheie „suflet - *nefeş* נפש” și „sânge - *dam* דם” se repetă de 18 ori, ne obligă să fim mai atenți la aceste cuvinte și la legătura între ele. Deja în aceste versete, scriptura ne dă de patru ori legătura clară între ele - „Că sângele este sufletul כי הדם הוא הנפש”. Ce este acest suflet și care este enigma legăturii între el și sângele care curge în trupul viu?

Pentru prima oară cuvântul „suflet - *nefeş* נפש” apare de două ori în povestea genezei la crearea animalelor: „Să mișune apele de o puzderie de suflete vii” (Geneza 1:20); „Și Dumnezeu a mai zis, să dea pământul suflete vii după specia lor” (Geneza 1:24). În descrierea creării omului scrie: „Și Dumnezeu l-a făcut pe om din țărâna pământului, i-a suflat în nări suflare de viață și omul a devenit un suflet viu” (Geneza 2:7). Cu alte cuvinte, în afară de „suflet” ca la celelalte ființe vii, la om mai apare un component unic, „suflare, spirit - *neşama* נשמה”.

Oare sufletul ar fi cel care permite existența vieții, pe când suflarea este cea care face diferența între „sufletul oricărei vietăți” și un om? Cartea lui Iov ne mai adaugă un aspect: „El, în a cărui mână este sufletul a tot ce are viață și duhul oricărui duh omenesc” (Iov 12:10). Omului i se mai adaugă o esență a vieții care se numește „duh - *ruah* רוח” spre deosebire de celelalte ființe vii, la care sufletul este singurul izvor al vieții.

Această diferențiere de feluri diferite de viață este accentuată în literatura Cabalei, care le prezintă ca diferite niveluri de existență spirituală a omului, de jos în sus: suflet, duh și spirit. Haiim Vital (Israel, sec.18), în cartea sa „Șaar Haghilgulim”, la introducere spune: „Toate sufletele sunt din lumea (universul) facerii, toate duhurile sunt din

lumea producerii și toate spiritele sunt din lumea creării”.

După Cabala, în cele șapte zile după moartea unui om, se dezmembrează și sufletul lui, însă spiritul se întoarce imediat la Dumnezeu. Despre duh, noi învățăm de la cel mai înțelept om: „Cine știe dacă duhul fiilor oamenilor se duce în sus și duhul animalelor se duce în jos, în pământ?” (Eclesiastul 3:21).

Așadar, sufletul se găsește în sângele tuturor ființelor și ca rezultat scurgerea de sânge este scurgerea esenței vieții oricărui organism viu. Din pricină că Toraua a permis mâncarea cârnii animalelor, este greu de înțeles interdicția pusă de Tora pe mâncatul esenței sale a vieții, sângele. Unul din cei mai mari cabaliști evrei din Spania, Ramban (Nahmanides) dă la această dilemă trei soluții posibile.

1. „Un patron al sufletului nu poate să mănânce suflet, că toate sufletele merg la Dumnezeu. Nu-i așa carnea care are origine materială și de aceea omul are voie să o mănânce. Sufletul are o origină superioară și de aceea îi este interzis omului să-l mănânce”.
2. „Este știut că ceea ce s-a mâncat se va întoarce în corpul celui care a mâncat și se vor transforma într-o singură carne. Dacă un om va mânca sufletul oricărei viețuitoare, acesta se va alătura sângelui lui și vor fi unul singur în inima lui, iar sufletul omului va deveni gros și grosolan. Foarte curând el se va întoarce la caracterul lui de suflet dobitocesc care era în mâncare, fiindcă sângele se va digera cu restul mâncării, se vor amesteca și sufletul omului va depinde de sângele animalului. De aceea nu este corect ca o persoană care are un suflet omenesc să mănânce sânge de animal fiindcă el este expus ca sufletul său să devină un suflet animalic sau chiar dobitocesc.
3. „Scriptura ne spune „Cine știe dacă duhul fiilor oamenilor se duce în sus și dacă duhul animalelor se duce în jos, în pământ”. De aceea ni se spune că sufletul fiecărui viețuitor are sângele în sufletul său, că fiecare carne de om sau animal are sufletul în sânge și nu este corect să amestecăm sufletul lichidat cu sufletul viu”. Spre deosebire de sufletul animalului care se nimicește odată cu moartea organismului viu, sufletul omului conține o existență veșnică, mai ales datorită legăturii lui cu celelalte părți spirituale, care sunt duhul și spiritul. De aceea nu este potrivit ca omul să-și amestece sufletul cu sufletele inferioare ale animalelor. De aceea omul este obligat să acopere sângele animalelor scurs pe pământ „țărână ești și în țărână te vei întoarce”.

Concluzie

Toraua a permis să mâncăm carnea animalelor fiindcă aceasta este în primul rând o sursă pentru existența fizică a omului, iar pe de altă parte nu este în acest lucru nicio primejdie la o daună sau o influență negativă asupra omului. Odată cu asta, Toraua a interzis să mâncăm sânge care este „lichidul vieții” unui animal, deoarece sângele este esența existenței sufletului dobitocesc. Din această cauză omul nu are nevoie de el pentru existența lui fizică, ci din contră sângele conține o primejdie atât pentru sufletul omului cât și pentru existența lui eternă.

Pericopa Aharei Mot - Haftara: Ezechiel și păstrarea identității evreiești în diaspora 5784

Haftara noastră este din profeția lui Ezechiel, care s-a născut și a crescut în țară și a fost exilat în anul 597 î.e.n. în cadrul exilului regelui Ioiachin. Acest val de exil a cuprins demnitari, clasele înalte de funcționari, specialiști importanți și o parte din preoți cu familiile lor. 11 ani mai târziu, Templul a fost distrus, iar la grupul de exilați s-au alăturat mulți alții din Iudeea. Exilul lui Ioiachin a fost un eveniment istoric care a influențat enorm continuitatea poporului evreu. Exilații au creat o tradiție care nu a existat în lumea antică. Cu toate că și-au pierdut independența și au fost exilați în țara celor care i-au cucerit și cu toate că au pierdut legătura cu Templul lor care mai târziu a fost distrus, ei au continuat să-și păstreze religia și regulile ei și au trăit în Babilon ca o congregație aparte fără să se asimileze cu băștinașii. Cum s-a petrecut acest fenomen?

O citire mai amplă în cărțile Ieremia și Ezechiel va lămurii ordinea evenimentelor petrecute în Iuda și Babilon de la anul întâi și până în anul al șaptelea după exilul regelui Ioiachin. Vom vedea și cum acceptarea lui Ezechiel ca profet adevărat de către bătrânii obștiei au pecetluit acest proces.

În cartea Ieremia cap. 29 noi citim despre o corespondență între Ierusalim și Babilon la începutul exilului. Când Ieremia s-a confruntat cu persoane din ambele tabere care s-au prezentat ca profeți și au profețit în numele Domnului pentru o întoarcere rapidă acasă. Din Babilon au ajuns zvonuri în acest spirit, iar Ieremia le-a trimis o epistolă în care el le spune: consolați-vă cu exodul și așezați-vă în Babilon, deoarece întoarcerea va fi doar peste 70 de ani. O parte din exilați nu au acceptat profeția lui Ieremia și l-au înfruntat. Șemaia din Nehelam, care s-a prezentat ca profet în Babilon, a trimis o epistolă la conducerea preoților din Ierusalim cerând ca Ieremia să fie muștrat și pedepsit: „... pe orice om care a înnebunit și care se comportă ca un profet să-l arestezi și să-l pui cu mâinile și cu gâtul în butuci; atunci de ce nu l-ai certat pe Ieremia din Anatot care se comportă ca un profet în fața voastră? Căci de aceea ne-a trimis el mesaj în Babilon ca să ni se spună: Lucrul acesta va dura. Construiți case și locuiți-le, faceți-vă grădini și mâncați-le rodul” (Ieremia 29:26-28).

Domnul îi spune lui Ieremia că Șemaia nu este profet deloc și că el va plăti pentru asta: „Trimite să li se spună tuturor exilaților ... fiindcă Șemaia v-a profețit deși Eu nu l-am trimis și a încercat să vă facă să vă încredeți într-o minciună” (Ieremia 29:31-32). Nu este de mirare că exilații care au fost smulși din casa lor și țara lor, au căzut pradă speranțelor zadarnice pe care le-a nutrit în adâncul sufletelor lor.

În țară, în al patrulea an de când Nebucadnețar l-a exilat pe Ioiachin și l-a încoronat pe Zedechia, acesta a pornit o revoltă contra împăratului babilonean. El a procedat așa împreună cu câteva armate din zonă, iar cu toții s-au bazat pe ajutorul armatei egiptene. La Ierusalim au început să vorbească despre revoltă și întoarcerea exilaților: „... în al patrulea an, în luna a cincea, Hanania, fiul lui Azur, profetul din Gabaon, mi-a spus în casa Domnului, înaintea ochilor preoților și al întregului popor. Iată ce a zis Domnul ... voi rupe jugul regelui Babilonului. De azi în doi ani voi aduce înapoi în locul acesta toate ustensilele Casei Domnului ... și îl voi aduce înapoi

în locul acesta pe Ieconia, fiul lui Ioiachin, regele lui Iuda și pe toți exilații din Iuda care au ajuns în Babilon” (Ieremia 28:1-4).

În primii patru ani ale exilului lui Ioiachin, Ieremia a stat în fața unor oameni din Ierusalim și Babilon care profețeau în numele lui Dumnezeu despre întoarcerea în curând a exilaților și a ustensilelor și eliberarea de sub jugul regelui Babilonului. Așa cum vorbele lui Șemaia au ajuns din Babilon la Ierusalim, la fel și vorbele lui Hanania au ajuns din Ierusalim în Babilon cu o dată precisă: peste doi ani. Pe cine va crede poporul? Singura cale prin care Ieremia putea să dovedească adevărul era să aștepte doi ani până la împlinirea perioadei „profețită” de Hanania. De aceea

Ieremia își termină profeția: „Dar dacă un profet profetește despre pace, numai când cuvântul lui se va împlini va fi cunoscut ca profet adevărat trimis de Dumnezeu” (Ieremia 28:9).

Evenimentele de la începutul revoltei puteau să dea certitudine în vorbele profeților falși, deoarece regele Babilonului a trimis o parte a armatei sale să înăbușe revolta, însă a venit în zonă armata egipteană și babilonienii s-au retras. Exilații din Babilon și cei rămași în Ierusalim își aminteau de precedentul asirian când aceștia au asediat Ierusalimul în perioada regelui Ezechia. Atunci Domnul i-a constrâns în mod miraculos să se retragă, iar Ierusalimul și Templul au fost salvați. Mulți i-au crezut pe acești profeți falși și de această dată. La sfârșit s-a dovedit că Ieremia a fost profet adevărat. După ceva timp armata egipteană s-a întors în Egipt și în al nouălea an al monarhiei lui Zedechia, babilonienii au început asediul asupra Ierusalimului care s-a terminat cu distrugerea Templului și pierderea independenței poporului Israel.

Să ne întoarcem în Babilon. Data primei profeții a lui Ezechiel „În al cincilea an de exil al regelui Ioiachin” (Ezechiel 1:2) a fost înaintea împlinirii a doi ani pe care le-a acordat Hanania în profeția lui despre sfârșitul războiului și întoarcerea exilaților acasă. De aceea, în dedicarea lui ca profet când Domnul îl avertizează că treaba va fi grea, iar cei la care el este trimis nu vor accepta vorbele lui: „Și, fie că vor asculta, fie că nu – căci sunt o casă răzvrătită – vor ști că a fost un profet în mijlocul lor” (Ezechiel 2:5).

De ce oare este atât de important ca evreii din diaspora să știe că au un profet între ei?

În al cincilea an de exil, la începutul activității lui Ezechiel, spusele lui nu sunt acceptate încât el trece la tăcere: „Dar casa lui Israel nu va vrea să te asculte, căci ei nu vor să mă asculte” (Ezechiel 3:7) ... „Îți voi lipi limba de cerul gurii și vei fi mut și nu vei fi pentru ei un om care muștră” (Ezechiel 3:26). Ezechiel își începe profeția 11 luni după disputa între Ieremia și Hanania la Ierusalim. Revolta încă nu eșuase, așa că întrebarea cine este profet adevărat la Ierusalim – Ieremia sau Hanania, iar în Babilon Ezechiel sau Șemaia – încă nu a fost lămurită. Ca și Ieremia, nici Ezechiel nu avea cum să convingă poporul că el este un profet adevărat, iar ceilalți sunt falși.

În anul al șaselea s-au terminat cei doi ani pe care le-a acordat Hanania profeției sale care nu s-a îndeplinit. Armata babiloneană a început asaltul asupra Iudeii revoltată. Atunci se petrece o răsturnare în abordarea poporului față de Ezechiel și încep să se îplinească cuvintele Domnului „vor ști că a fost un profet în mijlocul lor” (Ezechiel 2:5; 33:33). Nu ca în anul al cincilea când Ezechiel a venit la popor fără succes, de data aceasta în anul al șaselea, bătrânii au ținut minte spusele lui din anul anterior și au venit la el acasă: „Și iată ce s-a întâmplat: În al șaselea an, în luna a șasea, în a cincea zi a lunii, stăteam în casa mea și bătrânii lui Iuda stăteau înaintea mea, când mâna Domnului Dumnezeu a coborât acolo asupra mea” (Ezechiel 8:1).

Ezechiel le-a expus viziunea lui în care el vede cum Dumnezeu părăsește Templul din cauza nelegiuirilor făcute de evrei acolo. Până atunci el profetea doar despre Ierusalim și păcatele lui. De acum încolo el apelează în profețiile lui la confracții din diaspora cerându-le să se lase de păgânism și le-a prezentat dorința Domnului de a nu-i părăsi nici în exil. El le-a și promis că ei se vor întoarce în țară și o vor curăța de păgânism: „... le voi fi un „mic Templu” în țările unde au mers. De aceea spune: Vă voi strânge dintre popoare și vă voi aduna din țările în care ați fost și vă voi da pământul lui Israel. Și ei vor veni și vor înlătura toată monstruoșitatea și idolatria” (Ezechiel 11:16-18).

În anul următor, al șaptelea s-a petrecut schimbarea esențială: „În anul al șaptelea, în luna a cincea, în a zecea zi a lunii, niște bărbați dintre bătrânii lui Israel au venit să-l întrebe pe Domnul și s-au așezat înaintea mea” (Ezechiel 20:1).

În anul al cincilea Ezechiel le-a spus că el este profetul Domnului, însă ei au refuzat să-l asculte; în anul al șaselea ei l-au auzit dar nu au ripostat; iar în anul al șaptelea chiar ei au venit „să-l ceară pe Dumnezeu”. Nu ni s-a spus ce au vrut bătrânii de la Dumnezeu, însă răspunsul Domnului a fost aspru, refuz total: „Veniți să mă întrebați? Viu sunt Eu că nu voi lăsa să mă întrebați” (Ezechiel 20:3).

Deși Ezechiel a refuzat în numele Domnului să le răspundă bătrânilor, continuarea acestei profeții ne dezvăluie că el începe să înțeleagă că este acceptat de popor ca profet adevărat.

Ezechiel era încă în perioada de muțenie după porunca Domnului, care se va încheia în ziua aflării distrugerii Templului: „În ziua aceea ți se va deschide gura și vei vorbi către cel supraviețuitor, nu vei mai fi mut” (Ezechiel 24:27). Cu toate acestea, venirea bătrânilor la el îl va elibera deja de povara muțeniei. După ce le refuză cererea, el continuă cu o prezentare istorică a relațiilor între Domnul și poporul Său, de la ieșirea din Egipt și până în zilele sale. La sfârșit le prezintă cea mai importantă cerință: Nu vă asimilați! „Ceea ce vă trece prin minte nu se va întâmpla nicidecum, căci voi ziceți: Să fim ca națiunile, ca familiile celorlalte țări, să slujim lemnului și pietrelor” (Ezechiel 20:32). El îi avertizează că Dumnezeu nu va permite așa ceva: „Viu sunt Eu, zice Domnul Dumnezeu, că voi domni peste voi cu mână tare, cu braț întins și revărsându-mi furia” (Ezechiel 20:33).

Această realitate care s-a petrecut în Babilon în care poporul exilat nu se asimilează și și-a păstrat religia și deosebirea etnică, nu are precedent și ea va călăuzi poporul evreu de-a lungul secolelor. Cine a adus această schimbare? Chemarea lui Ezechiel către popor în anul al șaptelea contra asimilării este singura sursă pe care o deținem, în care este o chemare a conducătorilor de păstrare a individualismului poporului evreu în diaspora. Probabil că erau două tabere: cei care voiau să continue pe drumul iudaismului și de aceea au venit la el să-L ceară pe Dumnezeu; restul erau persoane care intenționau să ia calea celor zece triburi și să se asimileze cu poporul care i-a cucerit și i-a exilat în țara sa. Ezechiel a luptat contra acestei tendințe și i-a avertizat pe cei care se vor asimila că nu vor atinge libertatea după exil: „Îi voi îndepărta dintre voi pe cei ce se răzvrătesc și pe cei care comit fărădelegi împotriva mea, căci îi voi scoate din țara în care au locuit ca străini, dar nu vor veni pe pământul lui Israel” (Ezechiel 20:38).

Aceste cuvinte grăite de profet, care era deja recunoscut ca profet adevărat care vorbește în numele Domnului, au avut probabil un efect semnificativ; pentru prima oară în istorie, un popor exilat în țara cuceritorului după ce țara i-a fost cucerită și Templul ars, și-a păstrat unicitatea și identitatea.

Ezechiel era într-o poziție de tranzație mai dramatică decât situația de după cel de al doilea Templu. În ambele, Casa a fost distrusă, ritualul a încetat și independența s-a pierdut, însă la primul Templu și poporul a fost exilat din țara lui. Cei care au fost exilați împreună cu Ioiachin au fost izolați de țara lor. Singura lor legătură cu Dumnezeu era prin profetul Ezechiel. Proiectul acestuia era să înlăture tiparul celor zece triburi de asimilare între cuceritori. Iar după distrugerea celui de al doilea Templu, Rabi Iohanen Ben Zakai a păstrat modelul exilului lui Ioiachin în care exilații și-au păstrat credința, cu adaptare la timpuri. Cu ajutorul lui Ezechiel s-a schimbat modelul antic de asimilație și s-a născut un model nou de identitate care nu depinde de țară sau de Templu. Acest model a ocrotit poporul evreu de-a lungul secolelor.

Se poate spune că după Moise, profetul Ezechiel a fost acela care a reușit mai mult decât oricare profet să mențină poporul evreu fidel Dumnezeului.

Astăzi, mai mult ca oricând, restul poporului evreu rămas în exil are nevoie de un profet ca Ezechiel care să oprească această avalanșă de asimilare. Mai ales a tinerilor – pentru ca o jumătate din populația evreiască să nu se piardă, așa cum a reușit să se mențină 2500 de ani.

Pericopa Aharei Mot și Yom HaKipurim - Sorții în ritualul de Yom Kipur [anul 5779]

La începutul pericopei, Aaron primește o poruncă: *Și să arunce Aaron sorți asupra celor doi țapi, un sort pentru al lui Dumnezeu și un sort al lui Azazel.* (Levitic 16:8). Obiceiul tragerii la sorți este legat de fenomenul întâmplării sau al accidentalității, care ne preocupă de această dată, și care este primul loc din Tanach (dar nu singurul), unde apare cuvântul „Goral” (“Sorti”) גורל și procedeul „tragerii la sorți”. Acest procedeu poate fi întâlnit în multe locuri, ca de exemplu la împărțirea teritoriului țării între triburi sau în povestea profetului Iona. Hazal (în Midraș Safra, pericopa Aharey Mot 2 și în Talmud tractatul Yoma 62a) ne învață și subliniază că cei doi țapi care trebuiau jertfiți erau complet egali și ca mărime și ca formă și nu se putea face diferența între ei. Este o mișcă din Tora că trebuie folosită tragerea la sorți. Este foarte interesant cum se făcea tragerea la sorți. Toate acestea le învățăm tot din Mișna și Talmud, tractatul Yoma, nu din Tora. Marele înțelept Rambam (Maimonides) descrie cu exactitate în „Hilchot yom hakipurim”, cap. 3:

Aduceau o urnă “Kalpi” קלפי, în care introduceau două bile perfect identice, pe una era scris la Domnul și pe cealaltă la Azazel עזאזל. Acesta este un cuvânt foarte greu și are cel puțin patru interpretări. Poate să fie numele locului de unde se arunca țapul, dar poate fi și numele unui spiriduș. Urna se pune la est de Azara (în Templu) și cei doi țapi stau cu fața spre vest și cu spatele spre est. Acolo venea Cohen Gadol (marele preot) cu Sgan (vice) pe dreapta și Av Bet Din pe stânga, și cei doi țapi în fața lui, unul pe dreapta și unul pe stânga. Asta după ce Cohenul pune mâna pe capul țapului ca să-i treacă toate păcatele poporului. Cohen Gadol băga ambele mâini în două gauri care erau pe urnă și în fiecare mână ridica câte un sort. Dacă în mâna dreapta ieșea sortul Domnului, țapul din dreapta era jertfit Domnului și cel din stânga aruncat la Azazel de pe o creastă de munte care se afla la cam 15 kilometri de Ierusalim. Dacă în mâna stângă ieșea sortul Domnului, țapul din stânga era jertfit Lui și cel din dreapta aruncat la Azazel. Aici este descris felul în care era aruncat. Până ajungea la mijlocul prăpastiei organele i se împrăștia. Toată alegerea țapilor era întâmplătoare. Sau poate nu? Să analizăm până la sfârșit!

Hazal au ajuns la concluzii importante în urma analizei rezultatelor tragerii la sorți în anii care trecuseră. De exemplu, în Talmud, în tractatul Yoma 39:2, citim că în cei 40 de ani în care Șim'on Hațadic a fost Cohen Gadol în sec. 3 î.e.n., sortul Domnului s-a găsit în mâna dreaptă, acesta fiind un semn că poporul merge pe drumul lui Hakadoș Baruch Hu. După moartea lui, sortul Domnului a ieșit o dată în mâna dreaptă și o dată în mâna stângă, iar după aceea, în ultimii 40 de ani ai celui de-al doilea Templu, când poporul Israelului ajunsese în cea mai mare stare de degradare, sortul Domnului a căzut întotdeauna în mâna stângă. Dacă examinăm rezultatele acestea cu aparate statistice vedem că Hazal aveau dreptate și din punctul ăsta de vedere. Noi vom renunța aici la examinări statistice complicate care dovedesc faptul ăsta. Spunem numai că probabilitatea ca rezultatul să fie aceeași de 40 de ori la rând este mai mică de 0.005, sau că gradul de imposibilitate este de peste 95,5. Asta înseamnă că dacă ar fi Yom Kipur în fiecare zi și Cohenul ar trage la sorți de 1000 de ori pe zi, ar avea nevoie de cam 3 milioane de ani ca rezultatul să fie exact la fel de 40 de ori la rând. De aceea Hazal au constatat că nu poate să fie numai o chestie de întâmplare ci este aici o “mână conducătoare”. [Pentru Hazal și la evrei în general, întâmplarea are un sens, o semnificație de supraveghere divină care îndrumă omul de dorința lui Kadoș Baruch Hu și îi spune pe ce drum trebuie omul să meargă. Întâmplarea este inversul dubiului.](#)

Și comentatorii din toate perioadele confirmă ideea aceasta, printre ei Ovadia din Bartenura (Italia-Israel, sec. 15, mare comentator de Mișna), Baal Haturim (Germania-Spania, sec. 13-14), Ramban (Nahmanides), (Spania-Israel, sec.12-13), potrivit căreia viața configurează destine diferite oamenilor diferiți, sau destine aemănătoare

membrilor unei colectivități.

Tragerea la sorți prin care trebuie aleși și, apoi, trimiși țapi ispășitori de Yom Kipur semnifică pentru om că trebuie să se debaraseze de pornirile rele și de toate ideile greșite pe care le-a adunat în decursul anului. Acestea se vor ascunde în țapul ispășitor de care trebuie să ne debarasăm. Cu toate că cei doi țapi sunt complet identici, alegerea fiecăruia semnifică aspecte particulare.

Alegerea în mâna stângă a jertfei pentru Dumnezeu înseamnă că trebuie să admitem că avem datoria să aruncăm tot acest rău și că există posibilitatea de a ne căi așa cum este demn de ziua de Yom Kipur. Pe de altă parte, alegerea țapului din dreapta ca jertfă pentru Dumnezeu înseamnă că suntem pe drumul cel bun, câtă vreme alegem schimbarea prin emanciparea de idei greșite.

Aceasta este importanța semnificației a tragerii la sorți de Yom Kipur, care ne dovedește legătura specială între Dumnezeu și Cohen Gadol (marele preot), reprezentantul poporului Israel în fața Lui.

Pericopa Behar - Anul de jubileu **שנת היובל** [anul 5782]

Anul de jubileu în Tora este un an sfânt care se petrece odată la 50 de ani. În acest an avem porunca să eliberăm pe toți sclavii, să înapoiem toate pământurile și gospodăriile la proprietarii lor adevărați. În afară de asta, ca și în anul de *șmita*, este interzisă lucrarea pământului.

Această *mițva deoraita* (din Tora) **מצווה דאורייתא** aparține mițvoturilor „care depind de țară” și ca să poată fi aplicată, este nevoie ca majoritatea poporului evreu să stea în țara sfântă. Din această cauză în mare parte a istoriei această mițva nu a fost îndeplinită și nici mițvoturile care sunt legate de acest an.

Rambam ne învață că sunt opt mițvot legate de acest an, printre ele: un an de jubileu este sfințit printr-un an de *șmita*, se suflă în *șofar* la eliberarea sclavilor din robie, se eliberează pământurile.

Anul de jubileu și mițvoturile legate de el apar în cartea Levitic (25: 8-13):

„Și să-ți numeri șapte săptămâni de ani, șapte ani de șapte ori, și-ți vor fi zilele celor șapte săptămâni de ani

patruzeci și nouă de ani. Și atunci să suni cu putere din corn (*șofar*) în luna a șaptea, în a zecea (zi) a lunii; în Ziua de Iom Kipur să sunați din corn în toată țara voastră. Să sfințiți anul al cincizecilea și să vestiți în țară eliberarea tuturor celor care locuiesc în ea; să fie pentru voi jubileu și să vă întoarceți fiecare la moșia sa, fiecare la familia sa să vă întoarceți. Jubileu să fie pentru voi anul al cincizecilea; să nu semănați și să nu secerăți cele ce vor răsări (de la sine) și să nu culegeți de pe vițele netăiate, căci este jubileu; să fie sfânt pentru voi; de pe câmp să mâncați recolta lui. În anul acesta al jubileului, să vă întoarceți fiecare la moșia sa”.

Etimologia cuvântului

Etimologia cuvântului *jubileu*, în originalul ebraic *yovel* יובל, este neclară. Din această cauză, probabil traducătorii de atunci, atât în limba aramaică, cât și greacă și latină au lăsat cuvântul ebraic în forma sa originală cu adaptare la fonetica fiecărei limbi. După părerea comentatorilor, cuvântul înseamnă probabil „berbec”, din cauza cornului de berbec în care se sufla în anul acesta. Dovada se găsește în cartea Iosua 6:4: „... și șapte preoți să poarte șapte trâmbițe de corn de berbec”. În originalul ebraic aici apare cuvântul *yovel* יובל.

În traducerile grecești cuvântul a intrat sub forma de *iobelos*, apoi s-a transformat în forma grecească *iabelaios*. De aici cuvântul a intrat în latină târziu sub forma de *iubilaeus*, care este un adjectiv în expresia „an de jubileu”. Sensul termenului a fost aici întărit, fiind o confuzie între cuvintele latine *iobel* – anul al cincizecilea și *iubilare* – un cuvânt latin care exprimă „o explozie de veselie”. În toate limbile latine, inclusiv limba română cuvântul conține ambele sensuri.

Calcularea anilor

După Talmudul Babilonean, tractatul Kidușin 20:b, numărarea anilor de *șmita* și *yovel* a început la 14 ani după intrarea evreilor în Ereț Israel sub conducerea lui דודו. În cărțile de Agada, cât și în cartea „Sefer ha-yovlim” (Cartea Jubileelor) din Apocrifă, există o numărătoare care începe cu crearea lumii. Deoarece mai există încă câteva sisteme de calculare, sunt câteva variante în ce an exact a fost sau va fi anul de jubileu.

Din cauză că sunt sisteme diferite de calculare, sunt și variante diferite când a căzut ultimul an de jubileu. Cele trei variante sunt: anul a fost 5776 (2016), adică 48 de jubilee de la *aliya* (revenirea) lui Ezra și Nehemia, alții presupun că anul a fost 5765 (2005). După calcularea multor înțelepți anul a fost 5762 (2002). În acest caz, noi ne aflăm anul acesta 5782 (2022) în al treilea an de *șmita* din cele șapte din acest jubileu, adică în anul al 21 al ciclului de jubileu.

Prețul jubileului

În Talmud este o dispută cruntă despre anul al cincizecilea. Problema este dacă numărătoarea ciclului următor începe cu anul al cincizecilea sau începe după acest an. Adică dacă primul an de *șmita* din următorul ciclu este chiar anul al cincizecilea sau este anul următor. Mulți înțelepți susțin în diferite locuri în Talmud că anul al cincizecilea nu se ia în considerare și numărătoarea începe anul următor. Însă Rabi Iehuda, în câteva locuri în Talmud consideră că anul al 49 este anul de jubileu și numărătoarea începe din anul al cincizecilea. Înțelepții din evul mediu au fost la fel de împărțiți. Aceasta este cauza la diferitele sisteme de calculare.

Încetarea sărbătorii

În Mișna și în Talmud scrie că anii de jubileu nu au mai fost sărbătoriți din momentul în care au fost exilate cele zece triburi. În Talmudul Babilonian, tractatul Arachin 32:b:

„După expulzarea triburilor Ruben, Gad și jumătatea tribului Manase, au fost anulate jubileele, căci este scris „să vestiți în țară eliberarea **tuturor** celor care locuiesc în ea” (Levitic 25:10). Jubileu va fi doar când toți locuitorii se vor afla în țară și nu când o parte au fost exilați, chiar dacă unii au reușit să se amestece cu alte triburi și să rămână. Jubileu va fi când toți vor sta pe meleagurile lor așa cum trebuie să fie”. Înțelepții se bazează pe cuvântul **tuturor** din versetul cu pricina după care au stabilit această regulă. Cu alte cuvinte jubileul se ține doar când tot poporul Israel se află pe pământul lui natal.

Marele înțelept Rambam stabilește în cartea lui monumentală Mișne Tora ('im, Yovel Ușmita 12:16) că jubileul se va reînnoi la a treia venire *bia* בִּיאָה, adică când poporul evreu va intra în țară pentru a treia oară: „În viitor, la cea de a treia venire, când vor intra (evreii) în țară, vor începe numărătoarea de ani de *șmita* și *yovel*, și când în orice loc cucerit se va aplica obligația de zeciuială, căci este scris „Și te va duce Adonai Dumnezeuul tău în țara pe care au luat-o în stăpânire părinții tăi și o vei lua în stăpânire” (Deuteronom 30:5).

Întrebarea la care nu avem încă răspuns este „când va fi a treia venire” sau poate ea a început deja?!

Pericopa Behar - Cum ne referim la cineva ruinat financiar? [anul 5784]

Se presupune că proprietatea poate să fie o parte a personalității unei persoane și chiar să-i acorde o semnificație în viață. Sentimentul de siguranță asupra proprietății este necesar pentru asigurarea senzației de stabilitate a proprietății, fiind o parte a personalității cuiva și este indispensabil pentru desfășurarea corectă a vieții și pentru libertatea omului.

Însă, se poate întâmpla ca omul să treacă printr-una din marile provocări ale vieții și să ajungă într-o strâmtorare financiară gravă. Aceasta poate începe de la o concediere de la locul de muncă sau asumarea unor riscuri în afaceri și ele să ducă la o neputință de a ține față angajamentelor financiare ale acelei persoane. De aici până la o înglodare în datorii calea este scurtă. Pe urmă va fi nevoie acută de o reabilitare a vieții acelei persoane. Avutul cuiva este o parte a personalității sale, iar dreptul său la el este unul din temeliile drepturilor omului. Întrebarea este care ar fi calea justă pentru a sprijini pe cineva care este falit și s-a sărăcit. Oare să-l lași de izbeliște sau să încerci să-l ajuți? Dacă e ajutor, cât oare?

Aceste probleme care ne tulbură adesea sunt dezbătute în această pericopă. Ea cuprinde în esența ei chestiuni sociale evidente și caută să îndrepte nereguli în economie. După text, pericopa cuprinde deteriorarea financiară a unei persoane în patru etape. Prima se petrece când cineva își vinde sursa veniturilor sale, adică pământul, fiindcă acesta nu mai dă câștig; a doua se petrece când cineva își vinde casa, deoarece veniturile sale nu ajung ca să-și plătească toate datoriile; în a treia etapă, persoana se vinde să muncească la un stăpân evreu; iar în ultima etapă, el se vinde la sclavie unui stăpân străin cu speranța ca salariul pe care-l va primi acolo să fie mai mare sau poate că creditorii îl forțează să plătească datoriile mai repede neavând timp să aștepte la un stăpân evreu ca să-l

cumpere.

În mijlocul acestor etape, apare deodată o interdicție, care pare a nu avea nicio legătură și se referă la societatea din jur care vede nenorocirea care se apropie: „Iar dacă fratele tău sărăcește și situația sa devine precară alături de tine, să îl susții – [fie] prozelit sau rezident – ca să trăiască cu tine. Să nu iei de la el camătă și profit; să te temi de Dumnezeuul tău și fratele tău să trăiască cu tine” (Levitic 25: 35-36).

Acest ordin adus celui care privește prăbușirea financiară a altuia, ne este dat ca să conștientizăm în ce moment că trebuie să intervenim și ca o societate să evităm această prăbușire încă în etapele sale timpurii, înainte ca săracul să se vândă robiei. În acest caz, Toraua interzice să se profite de necazul falitului, De aceea este interzis ca el să fie împrumutat cu dobândă. Chiar mai mult de atât – el trebuie să fie sprijinit. Până unde? Până când îl vom vedea ca unul de-al nostru ca pe noi înșine; nu este vorba despre cineva care a dat faliment, ci noi înșine am dat faliment: „Dacă fratele tău sărăcește ... să trăiască cu tine”. Trebuie să-l vedem pe celălalt de parcă ar fi vorba de fratele nostru – sânge din sângele nostru.

Angajamentul reciproc care se cere de la fiecare dintre noi, de asemenea este amintit în Tora. De exemplu: „Dacă va fi printre voi vreun sărac, vreunul dintre frații tăi, în vreunul din orașele tale, în țara ta, pe care Domnul, Dumnezeuul tău, ți-o dă ție, să nu îți împietrești inima și nici să nu-ți închizi mâna față de fratele tău sărac. Ci să-ți deschizi negreșit mâna față de el, și să-i împrumuți negreșit ceea ce îi lipsește, după câtă nevoie are” (Deuteronom 15: 7-8).

Este important să învățăm comentariul lui Rași la expresia „fratele tău sărac”. El spune așa: „Dacă nu-i vei da, sfârșitul tău va fi să fi fratele săracului”. Cu alte cuvinte, dacă vei sta cu ochii închiși, indiferent, ignorant la semenul tău aflat într-o criză financiară, poți și tu să devii sărac. În acest context Toraua ne spune: „La capătul a șapte ani să faci scutirea datoriilor. Și așa va fi [făcută] scutirea datoriilor: orice creditor să renunțe la ce a împrumutat semenului său; să nu-l silească pe semenul său sau pe fratele său, căci s-a instituit scutire pentru Domnul” (Deuteronom 15:1-2).

Întrebarea care se pune este care este măsura susținerii noastre pentru un falit? Răspunsul îl găsim în Talmud, tractatul Ketubot 67:a. Noi învățăm acolo despre un oarecare Mar Ukva, care obișnuia în fiecare ajun de Iom Kipur să trimită unui vecin sărac suma de 400 de Zuz. Aceasta era pentru vremea aceea o sumă uriașă, ținând cont că o mireasă costa 200 de Zuz, adică suma era dublă. Sunt câteva metode de a socoti valoarea astăzi. Evaluarea maximală vorbește despre cam 500 de Euro pentru 200 de Zuz, adică el dona săracului cam 1000 de Euro.

Odată Mar Ukva și-a trimis fiul cu cei 400 de Zuz. După puțin timp, tânărul s-a întors cu banii în mână. El i-a spus tatălui său, că săracul nu are nevoie de caritate, fiindcă chiar în fața lui au stropit în casă cu vin vechi ca să miroase bine. Dacă poate să risipească vin atât de scump, înseamnă că nu are nevoie. Însă, spre deosebire de fiul său, Mar Ukva a găsit de cuviință să-i mărească suma de caritate, dacă acestea sunt necesitățile săracului. El a dublat suma ca să aibă ceea ce-i lipsește. Pe aceeași pagină de Talmud mai sunt câteva evenimente de felul acesta.

Pe baza acestor descrieri, s-a stabilit o halacha că trebuie de dat nu doar pentru necesități de bază, ci lipsa este măsurată după nivelul de trai cu care săracul era obișnuit „ceea ce îi lipsește, după câtă nevoie are”.

Trebuie să conștientizăm că este o diferență între caritatea de la o persoană fizică și cea de la un organ al statului. De obicei, nici acesta nu are destule resurse să dea tot ce trebuie. Atunci neapărat trebuie ca cercul de oameni din jurul său să-i vină acestuia în ajutor cât se poate de mult. Toți cei care până la necaz au avut doar de câștigat de la el, să se mobilizeze ajutându-l să iasă din strâmtoare până când va putea sta pe propriile picioare (Șulhan Aruch).

Pericopa Behar-Behukotai și sfârșitul cărții VaYikra (Levitic) [anul 5780]

Cele două pericope termină a treia carte din Tora, cartea VaYikra (Levitic) sau cea ce se mai numește în limba ebraică „Torat Cohanim” (Învățătura/regulile preoților). Cele două pericope se citesc de obicei împreună în ani care nu sunt bisecți și în puțini ani bisecți. Pericopa Behar începe cu menționarea muntelui Sinai „Și a grăit Domnul către Moșe în [muntele Sinai](#)” (Levitic 25:1), iar în ultimul verset din pericopa Behukotai ne este iarăși amintit muntele „Acestea sunt poruncile, *mițvot*, pe care i le-a poruncit Domnul Dumnezeu lui Moșe pentru fiii lui Israel în [muntele Sinai](#)” (Levitic 27:34). Poate aceasta este rațiunea pentru care cele două pericope se citesc de obicei împreună.

În cele două pericope mai apar încă alte porunci, *mițvot*, care au legătură cu țara Israelului. În pericopa Behukotai, cap. 26 în întregime, mai avem și o serie de muștrări în cazul în care nu îndeplinim poruncile, *mițvot*. Înaintea muștrărilor este o listă scurtă de lucruri bune care ni se vor întâmpla dacă vom îndeplini poruncile. După aceea vine o listă lungă de amenințări dacă nu vom îndeplini poruncile. Cu alte cuvinte, aparatul de răsplată vine înaintea aparatului de pedepsire. Pe de altă parte lista răsplătirilor este scurtă pe când lipsa pedepselor este lungă, detaliată și ierarhică. Cu fiecare etapă, pedepsele se agravează. Acest episod se termină cu versetul: „Acestea sunt legiurile și dreptățile și totalitatea legilor, *torot* (de la tora), pe care le-a pus HAȘEM între El și fiii lui Israel, în muntele Sinai, prin Moșe” (Levitic 26:46). Acest verset pare a fi foarte potrivit ca să termine cartea de Levitic, mai ales că și versetul dinainte conține consolare. Noi doar știm că nici un fragment nu se termină la noi cu ceva rău.

În ciuda asta, mai avem încă un capitol cu care se termină cartea, capitolul 27 în care iar apar niște porunci, *mițvot*, care poate se potriveau să apară în pericopa Behar. Și acest capitol se încheie cu un verset foarte asemănător: „Acestea sunt poruncile, *mițvot*, pe care i le-a poruncit Domnul lui Moise pentru fiii lui Israel în muntele Sinai” (versetul 31). Versetul pare identic, doar că în cel din cap. 26 sunt cuvintele *hukim*, *mișpatim*, *torot* pe când în versetul din cap. 27 sunt *mițvot*. Există multe interpretări diferite a multor comentatori la care dintre legile și regulile amintite în Tora se referă fiecare cuvânt. Poate să se înțeleagă o categorizare a poruncilor după conținutul lor. Această idee nu este susținută aproape de nimeni. Unii susțin că primele trei conțin porunci prin care noi suntem avertizați, pe când *mițvot* sunt acele porunci lângă care nu sunt atenționări. Sunt și interpretări mult mai complicate de care nu ne vom ocupa de data aceasta. Vom încheia cu interpretarea lui Rași care se referă la un singur cuvânt din cele trei: *torot*. El explică că este vorba despre cele două Tora, cea în scris și cea orală care în fond sunt una.

[Acest final al cărții VaYikra/Levitic rămâne un mister și în continuare. Aceasta este frumusețea Tanachului și a învățurii evreiești: cu cât învățăm mai mult, cu atât descoperim mai multe enigme.](#)

Vom încheia cu binecuvântarea spusă la sfârșitul citirii fiecărei din cele cinci cărți:

Hazak, hazak venithazek

חזק חזק ונתחזק

Vă invităm să continuați să ne citiți și să învățați împreună cu noi pe noua noastră platformă „Studii ebraice” www.evrei.ro și să vizitați noua noastră pagină de facebook în limba română cu același nume.

Pericopa Behukotai - Legământul de pe muntele Sinai față de cel din câmpiile Moabului [anul 5784]

Episodul de binecuvântări și de blesteme din pericopa noastră se încheie cu versetul: „Acestea sunt decretele, judecățile și învățăturile pe care le-a dat Domnul, între El și copiii lui Israel, pe muntele Sinai, prin Moise” (Levitic 26:46). Această semnare este specifică unui legământ reciproc, cum au fost după unii comentatori evrei „legământul vaselor” (Exod 24) și reînnoirea legământului după vițelul de aur (Exod 34:27). Când se semnează acest legământ se subliniază că el s-a finalizat la poalele sfinte ale muntelui Sinai (majoritatea susțin că pericopele Behar și Behukotai se petrec acolo, la muntele Sinai cu mult înainte de perioada în care ele apar). Însă în verset apare și lista de „decretele, judecățile și învățăturile” care spune că în legământ sunt incluse și toate poruncile din cartea „Levitic”.

Semnarea muștrărilor din cartea Deuteronom spune că acest legământ din țara Moabului s-a făcut „în plus față de legământul pe care [Domnul] îl încheiase cu ei la Horeb” (Deuteronom 29:1). Este important să studiem de ce a fost nevoie de aceste două legăminte și să le comparăm între ele. Legământul din Sinai a fost făcut cu poporul care era pe cale să cucerească Canaanul, iar esența lui a fost: Israel va păstra Toraua divină, iar Domnul le va dărui țara și o va păzi pentru ei. Vițelul de aur le-a întârziat planul și păcatul iscoadelor a amânat tot planul cu o generație întreagă. După ce a murit generația din Sinai, a fost anulat legământul din Sinai după cum a spus Moise pe câmpiile Moabului, la deschiderea repetiției celor Zece Porunci (Deuteronom 5:1-18): „Domnul, Dumnezeul nostru, a statornicit cu noi un legământ la Horeb. Nu [numai] cu părinții noștri a statornicit Domnul legământul acesta” (Deuteronom 5:2-3). Însă ei au murit în deșert, iar legământul nu s-a realizat pentru ei, pe când acum legământul se reînnoiește „cu noi - noi, aceștia care suntem aici astăzi, cu toții în viață” (acolo 5:3) care suntem gata să trecem Iordanul și să moștenim Canaanul.

O deosebire esențială între cele două legăminte este faptul că „legământul Sinai” a fost făcut în întregime de Moise, inclusiv partea ceremonială care include „legământul vaselor” (Exod 24), ca și partea declarativă care include binecuvântările, spre deosebire de blestemele din pericopa noastră, care probabil dacă Moise aducea poporul în țară organiza acolo o altă ceremonie. Însă deoarece i-a fost scris să moară înaintea intrării în Canaan, el însuși organizează partea declarativă pe câmpiile Moabului înaintea morții sale, pe când ceremonia o încredințează succesorului său, Iosua, ca s-o organizeze în Canaan, după cum a făcut acesta (Iosua 8:30-35). Amestecarea

faptelor lui Moise în câmpia Moabului cu cele din viitor ale lui Iosua la Garizim și Ebal și poate și repetarea spuselor în ambele locuri, arată legătura strânsă între cele două evenimente. De exemplu cele șase binecuvântări (Deuteronom 28:3-10) ca și cele șase blesteme (Deuteronom 28:16-19) au fost spuse de comentatorul Even Ezra contra triburilor Israelului cu ocazia „legământului din Șchem” (Deuteronom 27:11-13). Cu toate acestea, ele sunt o introducere la spusele lui Moise.

După aceste blesteme vin o serie de catastrofe în agricultură, o înfrângere în război, iar la final apogeul: exil în țara dușmanului. În a doua parte vine după aceea căința – teșuva תשובה – și cu ea eliberarea, gheula גאולה care este un fel de final bun pentru exil.

Cele două angajamente de gheula גאולה de după mustrări diferă foarte mult – cea din Deuteronom față de cea din Levitic. Cea din Deuteronom 30:1-10 este scrisă într-un limbaj poetic pregnant, care promite căință reciprocă (Dumnezeu le va da gheula) și este plină cu bogății spirituale. Spre deosebire, cea din pericopa noastră (Levitic 26:40-45) nu conține căință din partea Israelului, ci doar o confesiune despre nelegiuiri (Levitic 26:40). Nu apare nicio bogăție din viitor, ci doar atât: Domnul va ține minte legământul cu patriarhii și va ține minte țara părăsită (Levitic 26:42, 44). Însă printre rânduri sunt amintite păcatul și dezastrul care au fost înainte: „Și chiar și Eu Mă voi purta față de ei cu nefast și îi voi aduce în țara dușmanilor lor” (Levitic 26:41). Domnul spune aici că El va face aceasta nu din răutate, ci doar așa îi va putea întoarce pe evrei în țara lor în situația binecuvântată în care erau înainte. Domnul mai spune că El va merge contra Israelului cu nefast, nu din intenții rele ci ca „atunci vor obține iertare pentru păcatul lor” (acolo în continuarea versetului). Doar atunci vor face teșuva. Atunci vor suporta în exil toată pedeapsa. În Talmud, tractatul Sanhedrin, găsim un midraș din care învățăm că [dacă poporul Israel în exil va face teșuva completă, eliberarea va veni mai rapid.](#)

Pericopa Ekev - Haftarot de consolare nehama נחמה - Imaginea femeii și a mamei [anul 5779]

În haftara de această săptămână din Isaia cap. 49, profetul compară discuția dintre Ereț Israel și Hakadoș Baruch Hu cu o discuție între o femeie care se plânge de bărbatul ei și răspunsul bărbatului.

„Și Țion/Sion a zis: Domnul M-a părăsit și Domnul M-a uitat” (versetul 14).

În originalul ebraic *Ṭion* apare la feminin și face o plângere dublă: „Dumnezeu M-a părăsit și M-a uitat”. Părăsirea este o chestiune tehnică, adică o reacție peste care, la urma urmei, se poate trece. Poți să părăsești o femeie, dar să continui să te gândești la ea. Uitarea însă este o chestiune care aparține sufletului. Uitarea echivalează de fapt cu ștergerea legăturii, ea este o părăsire după care nu mai încapе întoarcerea. De asta se plânge Sion: după ce că M-a părăsit, M-a și uitat.

Răspunsul Domnului:

„Poate o femeie să-și uite pruncul care a ieșit din pântecul ei?” (verset 15).

Răspunsul adaugă încă un aspect și anume unul în care legăturile sunt mai puternice. Este vorba de legătura între mamă și copil. Sion se compară cu o femeie care se plânge de bărbatul ei, pe când în răspunsul Domnului comparația este a unei femei față de copiii ei. La întrebarea: „o femeie poate să-și uite pruncul?” Răspunsul anticipat este: Nu! O femeie nu uită creația pântecului ei!” Domnul continuă: „Și chiar dacă acestea vor uita”. Continuarea aceasta este înfricoșătoare: nu numai că bărbatul uită femeia, dar și ea poate să-și uite pruncul. Acum vine răspunsul Domnului: „Și Eu nu te voi uita!”.

Să explicăm: Israel îi reproșează Domnului că l-a uitat. Iar răspunsul acestuia este: bărbatul poate să-și uite femeia, femeia poate să-și uite copiii, dar Eu nu te voi uita. Legătura între Israel și HAȘEM este mai puternică decât iubirea și este mai puternică decât chiar și legătura de sânge.

„Iată, te-am gravat pe palmele mâinilor (mele), zidurile tale sunt întotdeauna în fața mea” (verset 16)

Cuprinde și parabola și învățătura din ea. Dumnezeu apare aici ca un iubit care își tatuează numele iubitei pe mâini spunându-i că nu poate s-o uite: Tu doar ești gravată pe mâinile mele! Și acum vine învățătura: zidurile tale distruse sunt în fața mea întotdeauna, așa că nu pot să le uit.

Și acum trecem de la iubire la eliberare (*geula*) גאולה. În timp ce femeia este în stare chiar să-și uite pruncul, despre Sion se spune:

„Fiii tăi se grăbesc; cei care te-au surpat și cei care te-au pustiit vor pleca de la tine” (verset 17).

Adică, fiii tăi se grăbesc să vină, iar cei care te-au distrus sunt gata să plece. Și aici descrierea se lărgeste:

„ Ridică-ți ochii în jur și vezi, toți se strâng și vin la tine; pe viața Mea (adică Eu chiar jur) spune HAȘEM, vei îmbrăca totul ca pe o bijuterie și te vei încinge ca o mireasă” (verset 18).

Tu nu-ți uiți copiii, iar ei nu te uită pe tine, „toți se strâng și vin la tine”. Și de la descrierea fiilor se întoarce la descrierea soției față de soțul ei: „vei îmbrăca totul ca pe o bijuterie și te vei încinge ca o mireasă”. Femeia care s-a plâns că bărbatul ei a părăsit-o, îi va „îmbrăca” pe copiii ei; se va împodobi și se va lauda cu ei, se va lauda ca o mireasă, fiindcă doar o mireasă se laudă lângă bărbatul ei.

Să fim atenți cum s-a lărgit tabloul. Femeia, care până acum o clipă s-a plâns că bărbatul ei a părăsit-o și a uitat-o, nici n-a amintit de copiii ei. Poate nu are copii, sau poate că și copiii ei au părăsit-o și au plecat undeva departe. Și acum ea apare într-o dublă postură: ea este o mamă care se miră cât de mulți fii se întorc acasă și care se împodobește cu prezența fiilor ei, ca o mireasă care se împodobește în fața bărbatului ei.

Și după această descriere emoțională, profetul dezvăluie parabola și trece la învățătură:

„Pentru că locurile tale părăsite și ruinele țării tale pustiite vor fi acum prea strâmte pentru locuitori și pentru că cei care ți-au făcut tot răul vor fi departe” (verset 19).

Și în încheiere:

„Așa a spus Adonai, Iată îmi voi înălța mâna către națiuni și voi ridica stindardul meu spre popoare și fii tăi vor fi

aduși la sâni și fiicele tale vor fi cărate pe umeri. Și regi vor fi bonele voastre și regine doicile voastre, ei ți se vor închina până la pământ și vor linge țărâna picioarelor tale. Și vei ști că Eu sunt Domnul și nu se vor rușina cei care speră (cred) în salvarea Mea” (versete 22-23).

Femeia, mama este acum o tânără răsfățată „ regi vor fi bonele voastre și regine doicile voastre”. Ea are o doică care s-o alăpteze, are o bonă, și toate acestea ca să-i vină eliberarea (*geula*) „că Eu sunt Domnul de care nu se vor rușina cei care speră (cred) în salvarea Mea”.

Pericopa Emor - Câte sărbători sunt în Tora? [anul 5785]

1. În câteva locuri în Tora găsim convocări sfinte, sărbători și *reghalim* – pelerinaje la Ierusalim. Însă pare că lista din Leviticul cap. 23 este mai vastă decât cele din alte părți din Tora. Ea include toate aceste convocări sfinte festive și începe cu un titlu: „Vorbește copiilor lui Israel și spune-le, soroacele Domnului pe care le veți proclama [drept] convocări sfinte – acestea sunt soroacele Mele” (Leviticul 23:2).

După titlu vine o listă a convocărilor sfinte, începând cu Șabatul, apoi soroacele anului, de la prima lună până la ultima, luna a șaptea. După aceea vine un verset de încheiere, care este și el stilizat ca un titlu: „Acestea sunt soroacele Domnului pe care să le proclamați ca și convocări sfinte, ca să aduceți o jertfă mistuită de foc Domnului: ardere-de-tot și prinosul ei, jertfă de sărbătoare și libații, fiecare zi după rânduiala sa” (Leviticul 23:37).

Două din convocările sfinte sunt numite „sărbători”: Sărbătoarea Azimelor și Sărbătoarea Colibelor, iar ele sunt localizate în două puncte de cotitură a anului: Sărbătoarea Azimelor cade în ziua ieșirii din Egipt, pe cincisprezece a lunii întâi, iar Sărbătoarea Colibelor exact la jumătate de an după aceea, pe cincisprezece a lunii a șaptea. Ambele sărbători sunt egale în lungimea lor, pare că Torau a stabilit așa locul lor ca să deschidă fiecare jumătate de an cu câte o sărbătoare de șapte zile.

2. Alte sărbători se găsesc în Exodul 23:14-16: „Trei pelerinaje să-Mi celebrați pe an: Sărbătoarea Azimelor să o păzești, șapte zile să mănânci azime, după cum ți-am poruncit, la sorocul din luna primăverii, căci în ea ai ieșit din Egipt; și să nu vă înfățișați înaintea Mea cu mâna goală. Și Sărbătoarea Secerișului primelor roade ale lucrării tale, pe care le vei fi semănat pe câmp; și Sărbătoarea Recoltei, la capătul anului, atunci când îți aduni lucrarea ta de pe câmp”.

Spre deosebire de Leviticul 23, aici sunt trei sărbători: Sărbătoarea Azimelor, Sărbătoarea Secerișului și

Sărbătoarea Recoltei, din care doar unul apare în Leviticul. Aceste sărbători nu au o dată precisă, iar data lor depinde de sezonul agricol. Chiar și Sărbătoarea Azimelor a cărei dată apare atât în Exodul 12 cât și în Leviticul 23, nu conține aici nicio dată precisă. Ceea ce este evident din Exodul 23 este faptul că sărbătorile sunt legate de ciclul anului; două dintre ele sunt în fond agricole, iar Sărbătoarea Azimelor, fiind istoric este conectat de „luna primăverii” - iarăși cu conținut agricol. Un aspect aproape identic găsim în Exodul 34, în afară de schimbarea numelui de la „Sărbătoarea Secerișului” în „Sărbătoarea Săptămânilor” și cu descrierea ei ca „primele roade din secerișul grâului”.

Adunarea celor două liste din Exodul și Leviticul ne învață că sunt în total patru numite „sărbători”: două dintre ele sunt numai în Exodul și au un conținut agricol, „Sărbătoarea Secerișului” și „Sărbătoarea Recoltei”. Iar două sunt la baza lor istorice: Sărbătoarea Azimelor, care apare pe ambele liste și Sărbătoarea Colibelor, doar în Leviticul fără să fie menționată ca „pelerinaj”.

Distincția între cele două liste este legată într-o scală mai largă de ciclul anului agricol legat de soare și ciclul anului istoric legat de lună. Sărbătorile din Exodul 23 sunt legate de agricultură și ca atare bazate pe soare. De aceea ele sunt sezoniere și chiar și Sărbătoarea Azimelor istorică este sărbătorită aici după calendarul solar fără o dată precisă, ci ca „luna primăverii”. În schimb sărbătorile din Leviticul 23, inclusiv o parte din convocările sfinte, sunt fondate pe calendarul lunar și ca urmare ele au date fixe.

3. Această introducere ne va facilita deslușirea misterului de la sfârșitul capitolului 23 din Leviticul:

„(33) Domnul i-a vorbit lui Moise spunând, Vorbește copiilor lui Israel, spunând, în ziua a cincisprezecea a acestei luni a șaptea este Sărbătoarea Colibelor, șapte zile, pentru Domnul. În prima zi este o convocare sfântă, nicio muncă lucrativă să nu faceți. Șapte zile să aduceți jertfă mistuită de foc Domnului, iar în ziua a opta să fie pentru voi o convocare sfântă și să aduceți Domnului o jertfă mistuită de foc; este o adunare de încheiere, nicio muncă lucrativă să nu faceți.

(37) Acestea sunt soroacele Domnului pe care să le proclamați ca și convocări sfinte, ca să aduceți o jertfă mistuită de foc Domnului: ardere-de-tot și prinosul ei, jertfă de sărbătoare și libații, fiecare zi după rânduiala sa. Pe lângă Șabaturile Domnului, și pe lângă darurile voastre, pe lângă toate jurămintele voastre, și pe lângă toate ofrandele de bunăvoie pe care le veți da Domnului.

(39) Dar în ziua a cincisprezecea a lunii a șaptea, când adunați recolta pământului, să celebrați sărbătoarea Domnului șapte zile; prima zi este o zi de odihnă și a opta zi este o zi de odihnă.

Să luați pentru voi în prima zi: o chitră, crengi de palmier, ramuri de mirt și crengi de salcie de râu și să vă bucurați înaintea Domnului, Dumnezeului vostru șapte zile. Să o celebrați ca sărbătoare pentru Domnul, șapte zile pe an - decret veșnic, peste generațiile voastre; în a șaptea lună să o celebrați. În colibe să locuiți șapte zile, orice băștinaș din Israel, să locuiască în colibe, pentru ca să știe generațiile voastre că în colibe i-am făcut să locuiască pe copiii lui Israel când i-am scos din țara Egiptului; Eu sunt Domnul, Dumnezeul vostru.

(44) Și Moise a vorbit despre soroacele Domnului către copiii lui Israel” (Leviticul 23:33-44).

În versetele 33-36 Toraua ne prezintă Sărbătoarea Colibelor, iar după aceea vin versetele de încheiere ale pericopei (versetele 37-38). După cum am mai spus, această finală are legătură directă cu titlul pentru a forma un cadru.

Însă acum, de la versetul 40, Toraua revine să se ocupe de sărbătoare începând de ziua de cincisprezece a lunii a șaptea. Pare dubios: de ce revenirea la o chestiune care a fost încheiată mai înainte? Oare acesta cuprinde ceva ce a fost uitat mai înainte? Însă spre marea mirare nu avem aici nimic nou, ci faptele discutate în versetele 34-36. Însă sărbătoarea prezentată în versetele 39-40 nu este numită Sărbătoarea Colibelor; așa că aici este vorba probabil de fapte noi nespuse mai înainte.

Probabil că soluția se găsește în ceea ce am vorbit mai sus despre lista de sărbători din Exodul 23, care nu este identică cu cea din Leviticul. Lista convocărilor sfinte din Leviticul se încheie cu Sărbătoarea Colibelor și Șmini Ațeret – „adunarea de încheiere” fără ca lista sărbătorilor să fie completă. Pe de o parte, „primele roade ale lucrării tale” (Exodul 23:16) și „primele roade din secerișul grâului” (Exodul 34:22) pot fi identificate cu ziua aducerii „celor două pâini legănate” (Leviticul 23:16), cu toate că nu este menționată ca sărbătoare, însă se ocupă cu „legănarea pâinii primelor roade” (versetele 16-21). Însă Sărbătoarea Recoltei nu există pe lista din Leviticul. Toraua completează această lipsă imediat după terminarea convocărilor sfinte prin anunțarea unei „sărbători Domnului” începând de la cincisprezece a lunii a șaptea „când adunați recolta pământului” (leviticul 23:39). Acestei sărbători i se atribuie poruncii speciale: cele patru specii, bucuria de-a lungul celor șapte zile și fără muncă în prima și ultima zi. Aieveja că acest cadru al Sărbătorii Recoltei coincide perfect cu Sărbătoarea Colibelor. Așadar prin această adăugare Toraua stabilește că Sărbătoarea Recoltei are o dată lunară identică cu Sărbătoarea Colibelor. Trebuie spus că pe cincisprezece a lunii a șaptea cad două sărbători: Sărbătoarea Colibelor și cea a Recoltei. Fiecare din ele are caracterul ei: prima este istorică, iar a doua agricolă – fiecare cu poruncile ei. La prima este prezența în colibă – *suca*, iar la a doua cele patru specii – *arbaat haminim*. Doar datele lor sunt identice.

Așa putem înțelege mai bine de ce Sărbătoarea Recoltei apare ca un fel de anexă, cu toate că datele ei sunt identice cu cele ale Sărbătorii Colibelor.

Putem, așadar, concluziona că în Tora sunt în total patru sărbători: Sărbătoarea Secerișului și Sărbătoarea Recoltei ambele agricole și Sărbătoarea Azimelor și Sărbătoarea Colibelor ambele istorice. Cu toate acestea sunt doar trei pelerinaje – *reghalim*, deoarece Sărbătoarea Colibelor fiind la aceeași dată cu Sărbătoarea Recoltei nu este un pelerinaj aparte.

Pare că descrierea din Deuteronomul 16 face un pas înainte și prezintă cele două sărbători egale ca un singur pelerinaj:

„Sărbătoarea Colibelor să o faci șapte zile, când îți aduni [rodul] din aria ta de treierat și din teascul tău. Și să te bucuri în sărbătoarea ta: tu, fiul tău, fiica ta, sclavul tău, slujnica ta, levitul, prozelitul, orfanul și văduva care sunt în orașele tale. Șapte zile să celebrezi pentru Domnul, Dumnezeul tău, în locul pe care Domnul îl va alege, căci te va fi binecuvântat Domnul, Dumnezeul tău, în toată recolta ta și în tot lucrul mâinilor tale; să fii pe deplin bucuros” (Deuteronomul 16:13-15).

Sărbătoarea Colibelor a fost stabilită aici pe datele Sărbătorii Recoltei, iar ea câștigă aici bucuria care a fost acordată în Leviticul numai Sărbătorii Recoltei. Astfel ea s-a „impus” în mare parte Sărbătorii Colibelor și s-a format un nou pelerinaj al celor două sărbători. Chiar și poruncile sunt duble și la fel numărul mare de jertfe, fiind și el dublu.

Pericopa Emor – Cine este evreu? [anul 5779]

Știm cu toții că identitatea unui copil născut din căsătorie mixtă se stabilește după statutul mamei. Legea asta apare în Mișna, tractatul Kidușin 3:12, care spune că orice femeie care nu are *kidușin* קידושין, adică nu este măritată după *halacha*, îi transmite copilului propriul ei statut, adică acesta este „luat după mamă” (dacă este evreică și copilul este evreu). Gmara גמרא (partea de dispută din Talmud) se bazează în explicația acestei Mișna pe versetul din Deuteronom 7:3-4: „Să nu dai pe fiica ta fiului său și să nu iei pe fiica lui pentru fiul tău; pentru că ele ar abate pe fiul tău de după Mine și ar sluji alți dumnezei”. Talmud Bavli tractatul Kidușin 68:b ne învață: „Fiul tău, care provine dintr-o israelită, se numește fiul tău, iar fiul tău care provine dintr-o păgână nu se numește fiul tău, ci fiul ei”. Comentarii evrei înțeleg expresia „fiul tău” ca „nepotul tău” și au diferite explicații despre identitatea celui la care se referă „a abate”: la fiul sau nepotul unei mame evreice sau, dimpotrivă, ai unei mame ne-evreice, situație în care copilul nu este considerat deloc evreu.

Încă o dovadă că această lege „(numai mamă evreică”) exista deja în perioada primului Templu, o avem din cele scrise în cartea Ezra 10:2-3: „Și Șchanya, fiul lui Yechiel din fiii (neamul) lui Eilam i-a zis lui Ezra: Noi am abuzat de dumnezeul nostru și am luat soții străine din popoarele țării și acum există o speranță pentru Israel în această privință. Și acum facem un legământ (brit) cu dumnezeul nostru că vom alunga toate soțiile, cât și pe cei care s-au născut din ele, după sfatul lui Adonai, iar mițvat HAȘEM să se facă după Tora”. Din cauză că i-au alungat pe cei „născuți din ele” copiii ne-evreilor nu sunt considerați evrei.

Din toate acestea noi învățăm că, după *halacha*, numai cine s-a născut dintr-o mamă evreică, indiferent de originea tatălui, este evreu. Foarte mulți au încercat să explice această *halacha*. În primul rând de ce identitatea copilului nu depinde de ambii părinți? Și dacă depinde de un singur părinte de ce acesta să nu fie tatăl? Noi știm că multe *halachot* din Tora, Mișna și Talmud sunt consfințite printr-o construcție patriarhală. Personalitățile biblice aparțin și ele, de obicei, familiei bărbatului, odată cu legile de moștenire, împărțirea pământurilor și rolul de Cohen (*kehuna* כהונה) - ceea ce înseamnă că toate trec prin tată. Sunt multe propuneri de explicații. Noi vom aminti aici numai câteva:

- **Explicație biologică:** [pruncul se formează în special prin mamă;](#)
- **Explicație culturală:** [esența educației o face mama;](#)
- **Explicație practică:** [identitatea mamei este sigură, pe când a tatei nu este.](#)

Mai sunt alte explicații pe care nu le vom aminti. Însă două fapte sunt acceptate de toți. Din spusele înțelepților din Mișna și Talmud nu reiese câtuși de puțin că această *halacha*, („adică copilul primește identitatea mamei”), ar fi cunoscut vreodată o schimbare, este adevărată. Cu alte cuvinte, nu se poate înțelege că Ezra a schimbat *halacha* după cele scrise în citatul de mai sus. Nici presupunerea că înțelepții (*Tanaim* תנאים) de la sfârșitul celui de al doilea Templu ar fi schimbat *halacha* din cauza cazurilor abundente de femei evreice violate de soldații romani. Nici asta nu ni se spune nicăieri. Pe de altă parte, este clar că nu putem spune că un născut din tată evreu și mamă ne-

evreică este complet ne-evreu. Așa că un copil este considerat de unii *poskim* (înțelept care poate da sentință de *halacha*) ca fiind „sămânța lui Israel” זרע ישראל și trebuie să i se ușureze *giyurul* (convertirea).

Cazul blestemătorului

Tocmai din pericopa noastră parcă reiese adevărul situației opuse, adică fiul unui *goi* (ne evreu) și al unei mame evreice este *goi*: „Și fiul unei femei israelite care era și fiul unui bărbat egiptean a ieșit între fiii lui Israel. Și fiul israelitei s-a bătut în tabără cu un israelit. Și fiul femeii israelite a hulit Numele și a blestemat. Și l-au adus la Moșe. Și numele mamei lui era Șlomit, fiica lui Divri, din tribul lui Dan” (Levitic 24:10-11).

Cine a fost fiul acestei israelite? În midrașul Șmot Raba 1:28 și la Rași Exod 2:11 ni se povestește că în Egipt, pe vremea sclaviei, un om de ordine egiptean נוגס (*noges*, un fel de polițist) a dorit-o pe Șlomit Bat Divri. El i-a scos soțul din casă dimineața devreme, când era încă întuneric, s-a întors la ea, s-a deghizat în soțul ei și a venit pe ea. Din asta s-a născut „fiul femeii israelite”. Din contradicția între apelativele „fiul israelitei” și „om israelit” se înțelege că primul nu este „israelit” și midrașul ne spune că el s-a convertit. De aici învățăm că a avut nevoie de *giyur* (convertire) ca să fie socotit israelit. Marele înțelept Ramban (Nahmanides) oferă următoarea explicație acestui midraș. El spune că „francezii” susțin că era nevoie de convertire, fiindcă asta s-a întâmplat înainte de Matan Tora (primire de Tora), pe vremea când evreii erau încă „*goi*” (ne-evrei) și datina era că identitatea se stabilea după tată. Dar el nu este de acord cu ideea asta. El spune că aici Toraua ne spune un singur lucru: fiul israelitei era „neconform pentru ca să fie Cohen (*kehuna*), după cum apare și în Talmud. Și mai adaugă că ceea ce este scris aici în Levitic „între Bnei Israel” nu se referă la *giyur*, adică nu s-ar fi convertit, fiindcă nu avea nevoie, ci a rămas la mama lui, între israeliți, și nu l-a urmat pe tatăl lui, ca să fie egiptean.

Dar, probabil, „francezii” au avut dreptate fiindcă noi știm că Rebeca, Rahel, Lea, Asnat, soția lui Iuda, soțiile fiilor lui Iacov și Ţipora, soția lui Moșe nu erau dintre urmașii lui Avraham Avinu.

Cu alte cuvinte, cea mai bună explicație care să-i cuprindă pe toți ar fi că, până la Matan Tora, această lege nu exista, iar evreii, nefiind circumciși și botezați, erau încă „*goi*”. Este știut că, în aceea perioadă, la toate popoarele identitatea se stabilea după tată. Din momentul în care s-a dat Tora, legea a stabilit că identitatea va fi după mamă, cu toate că această lege nu apare în Tora, ci în Mișna. Dar noi știm că, pentru evrei, Tora scrisă și Tora orală sunt egale. În orice caz, este exclus ca legea asta să fi fost stabilită de Ezra sau de alți înțelepți mai târziu, spre sfârșitul celui de al doilea Templu. [Este clar, după credința noastră, că a fost dată din Sinai cu toate celelalte halachot din Tora, Mișna, Talmud etc.](#)

Pericopa Emor - Șlomit bat Divri - femeia israelită שלומית בת דברי [anul 5782]

Şlomit bat Divri era o femeie din tribul Dan și este amintită în cartea Levitic 24:10-11: „Fiul unei femei israelite, dar care era fiul unui egiptean, a ieșit printre fiii lui Israel și s-au încăierat în tabără fiul israelitei și un bărbat israelit. Iar fiul femeii israelite a hulit Numele și a blestemat; atunci l-au dus la Moise – numele mamei lui era Şlomit, Bat (fiica lui) Divri din tribul Dan”.

Înainte să lămurim cine este această femeie, să vedem cine este tatăl acestui blestemător. În midraşul VaYikra Raba 32:3, la fel în midraşul Tanhuma VaYikra 24 scrie că acesta era egipteanul pe care îl văzuse Moşe lovind un evreu: „Şi a fost așa: în zilele acelea, când Moise s-a făcut mare, a ieșit la frații săi și a văzut corvezile lor; a văzut cum un egiptean lovea un evreu, dintre frații săi. S-a uitat într-o parte și-n alta, a văzut că nu este nimeni, l-a lovit de moarte pe egiptean și l-a ascuns în nisip” (Exod 2:11-12). Acesta a fost tatăl fiului israelitei pe care Moise l-a omorât în numele Domnului. Iar midraşul continuă că atunci când ei se certau pentru loc de staționare, l-au întrebat pe băiat unde este tatăl lui și au început să-l cheme „bastard”, spunând că tatăl lui egiptean a fost omorât în numele Domnului. Atunci băiatul a izbucnit și a blestemat numele Domnului. Hizkuni (comentator, Franța sec. 13) spune că atunci când egipteanul a fost omorât, Şlomit era gravidă.

Rași, în urma unor midraşim spune că Şlomit era o prostituată. Midraşul deduce de la numele ei acest lucru. Numele de Şlomit vine de la rădăcina ŞLM care înseamnă „întreg, pace”. Însă *pace* este și cuvântul folosit la întâlnire cu cineva, un fel de „ce mai faci, ce se aude”. Comentatorii spun că numele ei dovedește că era vorbăreață, se lua la vorbe cu oricine propunând serviciile ei. Chiar și numele tatălui ei, Divri vine de la *davar*, adică vorbă.

O altă întrebare care se pune, de ce tocmai numele acestei femei este amintit în Tora. Răspunsul se află la câțiva comentatori. HaRaşar Hirsch (Germania sec. 19) spune că în perioada aceea, ea era singura femeie din Israel care păcătuse. Din această cauză ea a avut trista oportunitate de a fi amintită pe vecie în Tora. Numele ei este amintit doar după ce a păcătuit fiul ei. Cu alte cuvinte, ea este apreciată ca fiind responsabilă de păcatul fiului ei. Dacă ea nu făcea oribilul păcat de a se căsători cu acel egiptean, nu se năştea acest fiu și nu era blestemul față de Dumnezeu.

Vina femeii pentru păcatul fiului apare și în alte povești. Una este midraşul Tanhuma, Şmot 9, în care apare următoarea poveste. Egipteanul care l-a bătut pe evreul care era soțul lui Şlomit Bat Divri, era șeful a 120 de muncitori pe care îi scotea la muncă din zori. Fiind obișnuit să-i scoată la muncă, el se învârtea în locuințele lor ca la el acasă. Așa a observat-o pe Şlomit Bat Divri care era foarte frumoasă, fără cusur. Într-o zi, după ce i-a scos pe bărbați la muncă, s-a întors la ea acasă, s-a deghizat ca fiind bărbatul ei și s-a culcat cu ea. Ei i se părea că s-a culcat cu bărbatul ei. Când s-a întors soțul acasă, l-a văzut pe egiptean ieșind din casă. El a întrebat-o: oare s-a atins acesta de tine? Ea ia răspuns: da, eu am crezut că el ești tu. Egipteanul știa de acest lucru și el a început să-l bată pe evreu la locul de muncă. Moşe a văzut prin duhul sfânt ce i-a făcut egipteanul soției și cum îi bătea soțul și i-a spus: Nu-i de ajuns că i-ai chinuit soția, tu îl mai și bați pe el? S-a supărat pe egiptean, l-a lovit și l-a omorât.

Întrebați unde este vina ei? Răspunsul îl găsim într-un alt midraş, Psikta Zutrata, Şmot 2 în care se adaugă că totul – violul, chinuirile, blestemul fiului și moartea lui – au venit în urma faptului că ea a răspuns la salutul egipteanului

întrebându-l de „pacea lui”, adică „ce mai faci”.

Aceasta este cauza că numele ei apare în momentul în care fiul ei, sămânță al egipteanului, blestemă pe Dumnezeu și ca atare este pedepsit cu moartea.

Pericopa Kedoșim - וְאֶהְבֶּתָּ לְרֵעֲךָ כָמוֹךָ VeAhavta lereacha camocha (să-l iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți) - asta este toată Tora [anul 5779]

Pericopa „Kedoșim” este plină de mișvot. După numărătoarea lui Rambam (Maimonides) în cartea lui de mișvot, în pericopa noastră, sunt, în total, 51 de mișvot (porunci): 38 de mișvot „lo taase” לא תעשה (ce să nu faci) și 13 mișvot „ase” עשה (ce să faci). Despre toate aceste mișvot se poate citi în capitolul „Mișvot” din „Termeni”.

Dintre toate mișvoturile, în pericopa noastră iese în evidență una, care se află în Levitic 19:18: „să-l iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți” în ebraică: וְאֶהְבֶּתָּ לְרֵעֲךָ כָמוֹךָ VeAhavta lereacha camocha. Înțelepții noștri din toate perioadele i-au acordat, în comentariile și analizele lor, un spațiu extins.. Într-una din cele două traduceri recunoscute și învățate de evrei la Tora, Targum Yonatan traduce: „să-l iubești pe aproapele tău, și ceea ce urăști tu nu face aproapelui tău”. Această traducere ne dă o interpretare negativă a celor scrise în Tora într-un fel pozitiv. Originea acestei interpretări se află, probabil, în spusele marelui înțelept Hilel Hazaken (cel bătrân) pe care le învățăm din Talmud, tractatul Șabat 31:a: „Iarăși o poveste despre un străin care a venit în fața lui Șamai și i-a spus: convertește—mă, cu condiția să mă înveți toată Toraua cât stau eu într-un picior! Șamai l-a dat afară. A venit la Hilel și el l-a convertit. I-a spus: „să nu-i faci aproapelui tău tu ceea ce urăști tu!” – asta este, în esență, toată Tora, și restul ieși afară și învață mai departe!”. În Midraș Bereșit Raba 24:7 găsim o drașa (învățătură) asemănătoare: „Rabi Akiva spune: „să-l iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți!” este o regulă mare în Tora, ca să nu vii ulterior să spui că, din cauză că eu m-am făcut de rușine, să se facă atunci de rușine și prietenul meu”. Rabi Akiva a împărțit mișvoturile în reguli cu grade diferite de importanță, „regulă mare” כלל גדול clal gadol fiind gradul superior de mișva, cu toate că noi trebuie să le îndeplinim la fel pe toate.

Înțelepții evrei s-au bazat, cu siguranță, pe aceste afirmații ale lui Hilel și Rabi Akiva atunci când emiteau diferite legi. De exemplu, în Talmud, tractatul Kidușin 41:a scrie că „mirele este obligat s-o vadă pe mireasă înainte de nuntă”. Asta ca să nu găsească ceva rău la ea după aceea și, ca să se apere, ea să vină să spună: „să-l iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși!”.

Un alt exemplu, dintre multe altele, găsim în Talmud, tractatul Sanhedrin 45:a o dispută despre ce înălțime trebuie să aibă „casa de lapidare” adică casa din care se aruncă pietrele în condamnatul la moarte prin acest procedeu. Rav Nahman în numele lui Raba Bar Avuha spune „să-l iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși”, adică îi trebuie o moarte ușoară. Cu alte cuvinte, această clădire trebuie construită la o înălțime de la care, prin aruncarea pietrelor, condamnatul va muri cel mai repede și în cele mai ușoare chinuri.

„Să-l iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși!” -poate să însemne „chiar ca pe tine însuși”?

Există câteva tipuri de atitudini față de această întrebare, dar problema de bază o găsim în *braita* (vezi ce înseamnă în „termeni”) din Talmud, tractatul Baba Meția 70:a în care ni se povestește: „Doi călători mergeau pe drum și unul singur avea un bidon cu apă. Dacă beau amândoi din ea, amândoi vor muri (fiindcă nu le-ar ajunge). Dacă bea numai unul, numai el ajunge în localitatea apropiată (adică supraviețuiește). Ne-a învățat Ben Patora: mai bine să bea amândoi și să moară, decât ca unul dintre ei să-l vadă pe prietenul lui murind. Până când a venit Rabi Akiva și ne-a învățat: „viața ta este înaintea vieții aproapelui tău”. Rabi Akiva, care a stabilit că „să-l iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși!” este o regulă mare în Tora, stabilește aici și care sunt limitele acestei reguli. Să iubești pe aproapele tău ca pe tine nu înseamnă exact leit ca pe tine, ci viața ta este înaintea vieții lui. Ben Patora, celălalt înțelept, spune că a iubi pe celălalt este identic cu felul cum te iubești pe tine însuși și, așa precum nu vrei să-ți vezi moartea ta, tot așa nu vrei să vezi moartea celuilalt.

Comentatorii au discutat aspectul practic al acestei mițva de-a lungul secolelor. Noi vom vedea numai câteva din ele. Ramban (Nahmanides) spune că „Să-l iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși!” este un fel de superlativ, o maximă comportamentală, adică o calitate în cel mai înalt grad, fiindcă inima, adică sufletul omului nu poate accepta să-și iubească semenul așa cum se iubește pe el însuși. El spune că aici este vorba ca să iubești să-i faci lui un bine, în felul în care iubești să-ți faci el ție un bine. Și marele comentator cunoscut după numele comentariului său Hazkuni (Franța, sec.13) spune cam același lucru. Din asta reiese că îndeplinirea acestei mițva, după părerea lor, înseamnă a face o favoare, a-i oferi ceva bun prietenului tău, fără să-l invidiezi pe el. De aici putem înțelege poziția centrală a acestei mițva în aducerea păcii între oameni și, prin asta, aducerea păcii între națiuni. Ignorarea acestei mițva conduce, prin urmare, numai la neînțelegeri, la conflicte și, în final, la războaie.

De asta este important să reținem scrisesele din Mișna, tractatul Avot 1:12:

Hilel spune: „Să fii unul dintre elevii lui Aaron, adică un om care iubește pacea și caută pacea, iubește oamenii și îi apropie de Tora!”.

הלל אומר: הוי מתלמידיו של אהרון אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן אל התורה

Pericopa Kedoșim - Ce înseamnă să fim sfinți? Ce înseamnă sfințenie? [anul 5784]

Pericopa noastră începe cu versetul: „Să fiți sfinți, pentru că sfânt sunt Eu, Domnul, Dumnezeul Vostru” (Levitic 19:2), iar în altă parte „Oameni ai sfințeniei să fiți pentru Mine” (Exod 22:31).

Foarte mulți înțelepți încearcă să deslușească acest paralelism din vorbele Domnului în care El ne poruncește să fim ca El. Doar noi nu ne putem compara cu Divinitatea! Poate că El ne spune să ne străduim să fim ca El? Unii susțin că celor zece porunci ca și restul poruncilor le lipsește aspectul de bunătate, de a fi buni cu semenii noștri și de aceea ni se ordonă aici „să-ți iubești aproapele ca pe tine însuși” (Levitic 19:18). Prin aceste porunci ni se adaugă aspectul de morală personală care lipsește în lista legilor și regulilor rigide. Nouă ne lipsesc milostenia, bunătatea și grija pentru alții.

Însă această noțiune este mai complexă decât atât. Rași ne spune că acest cuvânt înseamnă „a te despărți, a te îndepărta”, iar aici este vorba „să ne lepădăm de incest” și ca atare să ne îndepărtăm de această josnicie inacceptabilă. Rași mai spune că oriunde sunt limite la această infracțiune, acolo este sfințenie. El aduce exemple despre legătura între acest păcat și sfințenia prin exemplele din midrașul VaYikra Raba: versetul „Femeie desfrânată sau pângărită să nu ia de soție ... căci [preotul] este sfânt pentru Dumnezeul său” (Levitic 21:7) și apoi versetul „Și să nu își pângărească sămânța ... căci Eu sunt Domnul care îl sfințește” (Levitic 21:15). Cu alte cuvinte, după interpretarea lui Rași nu este în porunca „să fiți sfinți” nimic deosebit, fiind vorba despre abținerea de la orice fel de incest, după cum apare în diferite porunci.

Marele comentator Ramban (Nahmanides, Spania sec.13) nu este de acord cu Rași și spune că mai este aici o poruncă: nu este de ajuns ca cineva să împlinească toate poruncile din Tora și să evite păcatele care apar acolo, deoarece în același timp el poate fi, cea ce este numit în Talmud „mârșav cu permisiunea Torei”. În cuvintele lui Ramban: „Deoarece viciosul va găsi o cale să fie de desfrâu față de soția lui sau față de nenumăratele lui femei, să se afle printre cei care se dau la beție sau la înfulecat carne - iar apoi să vorbească despre acest viciu al lui cu toată mârșăvia sa, căci această interdicție nu este amintită în Tora și așa va deveni „mârșav cu permisiunea Torei”. De aceea ne spune Ramban că „sfințenie” este o chestiune de „separare”, în ebraică *perișut* פרישות. Adică, chiar și de la unele lucruri care sunt permise de Tora trebuie să nu ne permitem să le facem când ele sunt imorale. De aceea sfințenie este valoarea de separare - sfințește-te cu ceea ce este permis, însă și acestea trebuie câteodată să ți le interzici dacă ele nu sunt morale sau adaptate la un comportament demn al cuiva.

Ramban nu chiar îl contrazice pe Rași, ci mai ales adaugă la comentariul său, însă concluzia este aceeași - este vorba de o separare. Foarte mulți dintre înțelepți au adăugat la aceste constatări de bază și alte detalii de comportament.

Sfințenia este acest lucru deosebit, distinct și așa cum sufletul este deosebit de corp, așa există și oameni „sfinți”, la care sufletul este mai sus de corp, iar ei urmăresc să meargă după sufletul lor și nu după corpul lor. La fel există „țară sfântă” la care baza nu este valoarea agricolă sau imobiliară, ci valoarea spirituală este esența ei.

Din aspectul științific, de limbaj, analiza acestui cuvânt va da rezultate asemănătoare. Această rădăcină KDS sau KDS se găsește în toate limbile semitice și sensul ei antic, chiar preistoric, este de „retragere”, iar de aici rămâne doar un pas mic către „despărțire”. Iar de aici, încă un pas spre „deosebire”. Acesta este în fond sensul cuvântului și după percepția tradițională evreiască. În explicația lui Rași putem spune că sfântul care nu păcătuiește prin destrăbălare sau incest este diferit de toți ceilalți de pe vremea aceea și chiar de o mare parte a oamenilor astăzi. La fel și explicația lui Ramban.

Găsim versete evidente din care este deslușit că este vorba de „deosebit” și nu „sfânt” în sens de „sacru”. De exemplu: „Să-mi fiți oameni sfinți, să nu mâncați carne care a fost sfâșiată pe câmp de o fiară” (Exod 22:31). Este limpede că voi nu sunteți sfinți dacă nu mâncați carne de vânătoare, însă sunteți diferiți de restul omenirii care atunci doar asemenea carne mâncau.

Un exemplu mai răspicat este versetul următor din pericopa noastră: „Să-Mi fiți sfinți, căci sfânt sunt Eu, Domnul; și v-am separat dintre popoare ca să fiți ai Mei” (Levitic 20:26). Aici Domnul Însuși ne dă soluția: sfințenie înseamnă separare.

Așa există un singur Templu care se numește „sfânt” și este diferit de toate templele atunci și azi. De asemenea este un Șabat diferit de tot ce au alte popoare și de aceea este „sfânt”. Țara pe de o parte și poporul evreu pe de altă parte rămân diferiți – sunt sfinți.

Câteva cuvinte despre aceste cuvinte în limba română. Cuvântul de origină latină „sacru” conține în latina veche printre altele sensul de „a ține aparte”. Doar prin anii 1600 a primit din plin sensul de „sfânt”. De asemenea cuvântul „sacrificiu” care derivă de aici, conține în latina veche și sensul de „a se preda” – tot un soi de separare. Despre „sfânt”, fiind de origină slavă nu am date istorice. Interesant că în „OrthodoxVicki”. definiția este de „Dumnezeu”, doar atât.

Pericopa Mețora - „Și voi pune plagă de lepră peste vreo casă” (Levitic 14:34) [anul 5784]

Poruncile leprei se află de-a lungul a două pericope în Tora: în pericopa Tazria învățăm despre lepra corpului și a hainei, iar în „Mețora” despre lepra casei. Aceste multe legi constituie în Mișna un tractat întreg numit „Tractatul Plăgilor” și un grup întreg de porunci în cartea monumentală a lui Rambam (Maimonide, Spania-Israel, sec. 12) „Mișne Tora”. Capitolul este numit „Hilchot tumat țaraat” (Legile impurității de la lepră). Pare că lepra corpului este o boală ca oricare altă boală, care atacă corpul uman, iar lepra hainelor și a casei sunt doar un mucegai. Însă cartea de Tora, ca și Toraua Orală atribuie cu totul un alt sens leprei: lepra este un semnal că comportamentul unei persoane nu este cum trebuie și acela trebuie să se căiască, după cum apare și în cartea „Sefer Hahinuch”, cap. Mițvot 169, 171 (Spania, sec. 13).

Doar așa se pot explica regulile tradiției legate de lepră și nici de cum dacă o apreciem ca fiind o boală. Să aducem câteva exemple. Vom începe cu lepra corpului:

- Dacă cineva vede pe corpul său semne de lepră, trebuie să apeleze la preot pentru control. Însă până când acesta va da diagnosticul, cel vătămat rămâne pur după Rambam, Hilchot tuma, Țaraat 9:2. Dacă el nu apelează la preot toată viața sa, el este considerat ca fiind pur, însă el încalcă o poruncă ase נִשְׂי (să faci) din Tora, din Levitic 13:2 după cum învățăm din Sefer Hahinuch, mițva 169. Din acestea înțelegem că nu există semne clare și sigure pentru decizia de lepră, în afară de diagnosticul preotului.

Dacă ne-am referi la lepră ca o boală și la preot ca la un medic, anunțul preotului nu ar fi atât de crucial. Doar diagnosticul medicului nu creează lepra.

Mai mult decât atât, dacă preotul nu se pricepe la depistarea leprei, un înțelept care știe va controla pacientul și va spune preotului ce să anunțe: pur sau impur (contaminat). Numai după anunțul preotului perioada zilelor de lepră-impur începe, iar anunțul înțeleptului nu are nicio semnificație.

- Legile leprei se aplică doar pe un evreu și nu pe corpul unui neevreu, la fel și noțiunea de puritate aparține în general evreilor. Semne de lepră pe corpul unui neevreu sunt considerate o boală.
- Lepra de corp la un om are și implicații asupra altei persoane. Dacă un om pur se atinge de un lepros, el devine impur. (tot acolo la Rambam 11:2). Însă dacă un evreu se atinge de un neevreu care prezintă aceleași semne, el rămâne pur. Dacă lepra este considerată a fi o boală contagioasă, de ce există o diferență între atingerea unui evreu contaminat și cea a unui neevreu? Doar în ambele cazuri era pericol de contaminare?

De aici vom trece la lepra hainelor. Aceasta, ca și cea de corp este valabilă numai la haina unui evreu, vedem iarăși la Rambam. Lepra nu afectează hainele neevreilor și dacă sunt la hainele unui neevreu semne de lepră, ele nu au nicio semnificație în iudaism.

În urma acestora va fi interesant să întrebăm ce se întâmplă cu o haină cumpărată de un evreu de la un neevreu care prezintă semne de lepră. Răspunsul este simplu: în momentul în care haina a intrat în posesia evreului, conține imediat semnificație legală evreiască (halacha), iar în anunțul preotului apar parcă ar fi semnele care au fost depistate în momentul intrării hainei în posesia evreului (iarăși Rambam). Chiar și perioada de carantină de 7 zile începe doar din acel moment, cu toate că semnele au apărut înainte, când haina era încă în posesia neevreului. Din toate acestea rezultă clar că apariția leprei la haine nu depinde de momentul semnelor ei.

Regulile leprei casei sunt și mai interesante. După cum am constatat, semne pe corpul sau pe haina unui neevreu nu sunt considerate „lepră”. La fel regulile leprei casei se aplică doar pe casa unui evreu și nu al unui neevreu. Însă există o distincție de bază între lepra de corp sau de haine și cea a casei. Regulile leprei de casă sunt valabile pentru evreu numai dacă el locuiește în Israel (iarăși la Rambam).

Care este legătura între lepra casei și țara Israelului? Lepra corpului și a hainelor se aplică și în afara Israelului. În ce constă deosebirea leprei casei?

Din legile leprei casei noi învățăm care este rolul crucial al țării Israelului în viața unui evreu. Din scrisorile în Tora reiese că locul ideal al evreilor este Israelul, iar țările străine sunt văzute ca provizorii și nepotrivite. Toraua ne vorbește și ea astfel: „Ci țara în care treceți să o luați în stăpânire ... o țară pe care Domnul Dumnezeul tău o veghează; neconținut sunt ochii Domnului Dumnezeului tău, asupra ei, de la începutul anului până la sfârșitul anului” (Deuteronom 11:11-12) și din nou „... și te va aduna dintre toate popoarele în care te-a împrăștiat Domnul Dumnezeul tău. Dacă împrăștiatii tăi vor fi la capetele cerurilor, [și] de acolo te va aduna Domnul Dumnezeul tău, și de acolo te va lua” (Deuteronom 30:3-4). Această idee o găsim și în Hagada șel Pesah: „'Și a locuit acolo ca străin' - aceasta ne învață că părintele nostru Iacov nu coborâse ca să se așeze în Egipt” și cu o mică schimbare de limbaj apare și în rugămintea de *Şmone-esre* în care noi cerem Domnului Dumnezeului de trei ori pe zi „Sună din șofarul cel mare pentru eliberarea noastră și desfășoară steagul pentru a-i strânge pe exilații noștri și adună-ne laolaltă în curând din cele patru colțuri ale pământului”.

Noi învățăm din aceste surse că adevărata stăpânire a unei case de către un evreu este posibilă doar în Israel. De aceea, casa unui evreu în diaspora nu se poate contamina cu lepră, fiindcă el nu este adevăratul proprietar al casei fără să conteze ce scrie în cartea funciară.

Această lege noi o învățăm din următorul verset; „Când veți veni în țara Canaanului, pe care Eu v-o dau în posesie, și voi pune plagă de lepră peste vreo casă din țara posesiunii voastre” (Levitic 14:34). Cuvântul cheie aici este „posesiune” și nu scrie „stăpânire” și de aceea se poate stabili că această casă poate să fie contaminată cu lepră. Această lege este o parte din legislația biblică legată de așezarea în țară. Dacă Domnul a dat poporului evreu o

țară splendidă, este indicat ca fiecare să accepte acest dar cu entuziasm și să imigreze în Israel.

La sfârșit, să clarificăm poziția specială a Ierusalimului. Surprinzător că o casă evreiască din Ierusalim nu se poate infecta de plaga de lepră (Rambam 14:11). Se putea susține că dacă țara Israelului este menită să fie locuința evreilor, cu atât mai mult Ierusalimul este menit la aceasta. Așa că trebuia să fie clar că și lepra se va aplica în el. Atunci de ce tocmai Ierusalimul se deosebește în această chestiune?

Răspunsul este, că după Tora, Ierusalimul ar aparține întregului popor al Israelului și el nu a fost împărțit între triburi, ca atare nu poate acolo nicio casă să aparțină unei persoane fizice, adică să fie posesiunea cuiva. De aici că pedeapsa leprei pe cineva care a avut o comportare inadecvată nu poate fi aplicată la Ierusalim unde proprietatea este al întregului Israel.

La final, există două principii în regulile leprei caselor. Primul este importanța crucială a țării Israelului pentru poporul Israel. Al doilea este centralitatea spirituală a Ierusalimului pentru evrei. Aceste două principii au o importanță deosebită și în zilele noastre.

Pericopa Șmini - „Vin sau băutură tare să nu beți” (Levitic 10:9). Beția în tradiția evreiască [anul 5784]

Preoții la munca lor în Templu și dascălii de halacha (legi evreiești)

Preoților le-a fost interzis să bea vin sau băutură tare în timpul muncii în Templu: „Vin sau băutură tare să nu beți, nici tu și nici fiii tăi împreună cu tine, atunci când veniți la Cortul Întâlnirii ca să nu muriți - lege veșnică, peste generațiile voastre, ca să deosebiți între sfânt și profan și între necurat și curat și să predați copiilor lui Israel toate legile pe care Domnul li le-a vorbit prin Moise” (Levitic 10:9-11).

O băutură îmbelșugată care se termină cu beție poate să tulbure capacitatea de cugetare și conducere, putința de a deosebi între sfânt și profan. Preotul este obligat de asemenea să-i învețe pe fiii lui Israel Tora și legile, iar cel care este beat, care este confuz nu poate să-i învețe cum este de dorit. Această interdicție se referă și la păcatul lui Nadav și Avihu și vine să anuleze posibilitatea de a lucra în Templu în stare de extaz și euforie. Munca pentru Dumnezeu, mai ales în Templu, trebuie efectuată cu mare emoție, dar fără să tăiem legătura cu realitatea și să păstrăm competența de a preda.

Din această cauză, preotul care a băut vin și s-a îmbătat și a lucrat în Templu, este osândit la moarte prin mâinile cerurilor și munca lui nu este acceptată. Dacă s-a îmbătat de la alte băuturi, el este condamnat la biciuială, iar munca lui este acceptată (Rambam, Biat HaMikdaș „Venirea Templului” 1:1-2).

Interdicția de a bea vin se referă la preoții care lucrează în Templu, însă ea este valabilă pentru oricine este merit să conducă sau să predea lecții. Rambam decide astfel (Biat HaMikdaș cap. 3): „Așa cum îi este interzis preotului să intre în Templu în stare de ebrietate, la fel este interzis oricărei persoane, fie cohen (preot), fie israel, adică indiferent de rang, să predea când este beat. Chiar dacă a mâncat curmale sau a băut lapte și are mintea tulburată să nu predea, că scrie „și să predați copiilor lui Israel” (Levitic 10:11).

„Omul poate greși din întâmplare sau intenționat, poate să fie treaz sau adormit sau beat...”

Înțelepții discută mult care trebuie să fie sentința cuiva care a omorât pe cineva fiind în stare de beție sau sub influența drogurilor. În Talmud ni se spune: „Un om beat va avea soarta care-l așteaptă oricum; dacă infracțiunea este cu pedeapsă de moarte – va fi omorât, dacă este cu biciuială – va fi biciuit. El este considerat la fel ca un om treaz, doar că este scutit de rugăciune. Rabi Hanina spune: toate acestea dacă nu a ajuns nivelul de beție a lui Lot (care nu știa că se culcă cu fetele lui); dacă a ajuns la beția lui Lot – este scutit de toate” (Talmud, tractatul Eruvin 65:a).

Bineînțeles că sunt înțelepți care nu sunt de acord cu această idee. Ei discută un eveniment, o nuntă în care cineva aruncă o bucată de sticlă pe perete și un ciob sare și lovește pe cineva la un ochi, iar acesta orbește. Ei spun că cineva care este beat criță este scutit în chestii de afaceri, dar în probleme de daune el nu este scutit. Și Rambam (Hilhot Hovel umazik 1:11) scrie: „Omul poate greși din întâmplare sau intenționat, poate să fie treaz sau adormit sau beat – dacă și-a lovit semenul sau i-a dăunat cu bani semenului său – va plăti cu cel mai frumos din proprietățile sale”.

Opinia de bază a acestor înțelepți este că omul beat răspunde penal pentru faptele săvârșite, adică deține responsabilitate penală, fiindcă el însuși a hotărât să bea și s-a băgat în pacostea aceasta. Putem compara acestea cu legile moderne privind condusul mașinilor în stare de ebrietate sau drogare, care seamănă și sunt în aceeași ordine de idei.

Ei mai explică că aceea scutire de care am scris mai sus este doar o scutire din ceruri, însă daunele „pământeste” sunt pedepsite fără nicio scuză.

Înțelepții din Talmud și învățătorii de morală ne avertizează și insistă să înlătore băutul până la beție și de asemenea consumul de droguri. Unul din multele spuse în surse despre această temă găsim în midrașul BeMidbar Raba 10:2: „Nu te uita la vin că se va înroși, iar când își va arunca privirile în pahar, va merge drept (în unele traduceri în limba română: îi va aluneca ușor [pe gât])” (Proverbi 23:31). De ce duhul cel sfânt a avertizat omul să nu bea vin? „când se va înroși” fiindcă sfârșitul este sânge; el va săvârși o infracțiune a cărei pedeapsă este moartea; „când se va înroși”, că omul va tânji la sângele de menstruație sau la cel de gonoreea. Altceva: „va merge drept”, adică va merge drept spre infracțiuni și le aplică în zadar”.

Viața este menită să fie plină de semnificație și de miez pozitiv și nu de evadare din ele printr-o stare de tulburare a simțurilor, care îl pot aduce pe beat sau drogat la fapte rele și urâte de tot. „Beția este una din faptele omului rău, după alegerea lui” (Rambam, More Nevuhim [Călăuza șovăielnicilor] 3:8).

Pericopa Șmini - De ce ne sunt interzise unele

alimente [5779]

În Midraș Tanhuma (Șmini, 8) Rav Bisna întreabă în numele lui Rabi Hiya de ce a interzis Hakadoș Baruch Hu consumul cărnii de viețuitoare בהמה, dar l-a permis pe cel al unora dintre animale היה (după cum apare de exemplu în Levitic 11:2-3), de ce a interzis consumul diferitelor animale, dar a permis consumul cărnii unora păsări și de ce în timp ce a interzis consumul cărnii altora păsări, l-a permis pe al peștilor. Cum asta? Și nu numai atât ! A interzis utilizarea laptelui din viețuitoare, dar a permis consumul laptelui, care are proveniență din animale, a interzis coapsa de nașe la animale, dar a permis-o la păsări, a interzis sângele de pasăre, dar l-a permis în consumul de pește. Și asta pentru ce? Ca să ofere răsplată bună שכר טוב celor care perseverază în respectarea mișvoturilor. Ce îi pasă lui Kadoș Baruch Hu dacă taie gâtul unei vite și o mănâncă sau dacă o taie gâtul unei păsări și o mănâncă? Asta îi face bine sau îi face rău omului? Sau ce îi pasă dacă omul mănâncă un animal proaspăt sacrificat sau un cadavru? A spus Șlomo: (Proverbe 9:11) *Dacă ai dobândit înțelepciune, pentru tine ai dobândit-o*, nu s-au dat mișvoturile decât ca să lege oamenii între ei.

În pericopa Șmini găsim o enumerare a animalelor permise consumului și a celor care sunt interzise, din cauză că impurifică sufletul. Comentatorii au căutat și ei diverse cauze. Spre exemplu, cauzele de sănătate a corpului nu au fost acceptate din două motive: 1. Alte popoare mănâncă animalele interzise și nu au daune corporale. 2. Cauza scrisă în Tora este impuritatea sufletului și nu cea a corpului.

Rambam (Maimonide) crede că cea mai importantă cauză este sănătatea prin curățenie (More Nevuchim 3:48). Și Ramban (Nahamanide) gândește la fel, dar el adaugă și violența față de animale. Majoritatea comentatorilor nu sunt de acord cu cauze de sănătate, spunând că asta ar scădea înălțimea Torei divine. Toate interdicțiile sunt contra bolilor sufletului și pentru sănătatea sufletului. Toate alimentele care au fost interzise sunt rele pentru suflet, și alimentează încăpățânarea și reaua voință și duc la fapte reprobabile și la alungarea spiritului de puritate și sfințenie. Și mai este încă o cauză la interdicție și anume una națională, ca să deosebească poporul evreu de celelalte popoare.

Ralbag, marele filosof și comentator din Spania sec. 14, vorbește și el de sănătate, dar el are în vedere deopotrivă sănătatea corpului, dar și a sufletului. Și Rabi Yosef Karo (autorul cărții Șulhan Aruch) crede la fel, spunând că sănătatea corpului va contribui la sănătatea sufletului, fiindcă Hakadoș Baruch Hu a vrut să fim sănătoși ca să putem avea mintea pură, să putem învăța Tora și să practicăm mișvot.

Sunt și alți înțelepți care se întreabă de ce ne este interzis consumul unor animale oarecare, dar nu și al unor plante otrăvitoare, în special că, după știința medicinei de pe vremea aceea, era clar că animalele sunt mai asemănătoare cu oameni decât plantele. Astfel, porcul, când este tăiat, se vede că organele interne sunt mai asemănătoare celor de om decât alte animale. Este și o mai mare asemănare fizică și sufletească între animalele acestea și om, decât cu plantele. Probabil din cauza asta au fost interzise

[În concluzie, comentarii mai vechi susțin că este vorba despre sănătatea corporală, mai târziu găsim o idee de](#)

mijloc între sănătate corporală și sufletească, iar cei mai noi au abandonat în totalitate cauzalitatea corporală și au rămas cu cea sufletească, care este terenul care favorizează o altă bunăstare, cea socială și morală. Sensibilizarea în raport cu aceste criterii morale și sociale favorizează traseele actuale de afirmare a ființei spirituale a poporului evreu și de păstrare a identității sale naționale.

Pericopa Șmini - Păcatul lui Nadav și Avihu după Midrașim [anul 5783]

Păcatul lui Nadav și Avihu în pericopa noastră este descrisă în felul următor: „Nadav și Avihu, fii lui Aharon, au luat fiecare fârașul lui pentru foc, au pus foc pe ele, au pus tămâie deasupra și au adus înaintea lui Adonai un foc străin (nepermis), foc pe care El nu li-l poruncise” (Levitic 10:1). Imediat după aceasta citim despre pedeapsa lor: „(Atunci) un foc a ieșit dinaintea lui Adonai și i-a mistuit și ei au murit în fața lui Adonai” (Levitic 10:2). Problema în acest scurt eveniment este stabilirea păcatului celor doi, care a forțat omorârea lor de către Dumnezeu. Căutarea acestui păcat în alte locuri din Tora în care sunt amintiți cei doi frați nu ne ajută (Levitic 16:1, Numeri 3:4, Numeri 26:61). Înțelepții din Talmud și comentatorii de atunci și până astăzi sunt în dezacord despre păcatul lor și propun multe explicații. Noi vom analiza unele dintre ele.

Noi vom căuta în acest articol răspunsuri din nenumăratele midrașim la acest mister. Specialiștii, împart comentariile din midrașim în câteva categorii după ce încearcă să le curețe de influențe helenistice, romane referitoare la distrugerea templului etc. Așa putem observa unele midrașim cu abordare istorică, abordare halahică, adică religioasă și altele.

Midrașim care fac legătura cu contextul

În midrașul VaYikra Raba cap. 2, păcatul celor doi este explicat că ei „erau băuți cu vin”. Această explicație vine din cauza alăturării a ceea ce apare imediat în continuare: „să nu beți vin sau spirtoase” (Levitic 10:9). Această interpretare derivă de la alăturarea apropiată a celor două versete. Alte două explicații se bazează pe contexte mai îndepărtate: una spune că ei au intrat „fără haine pe ei”, iar alta că „au intrat fără să se spele pe mâini și pe picioare”. Acestea nu se bazează pe fapte scrise în Levitic cap. 10, ci din cartea Exod: „Să le faci pantaloni de in ca să-și acopere goliciunea, să fie de la șolduri până la coapse. Aharon și fiii lui să-i poarte când intră în cortul întâlnirii sau când se apropie de altar pentru a sluji în locul sfânt, ca să nu-și atragă nelegiuirea și să moară” (Exod 28:42-43); „Să-și spele mâinile și picioarele ca să nu moară” (Exod 30:21).

În midrașul Pesikta de Rav Cahana apare explicația care pare a fi cea mai inedită și apropiată de textul nostru, ei au adus focul dintr-un lighean nepurificat.

Midrașim cu efect educațional

Multe midrașim pun focus pe personalitatea lui Nadav și Avihu: „Au prezentat halacha (lege religioasă) în fața lui Moise, învățătorul lor” (VaYikra Raba cap. 20 și Talmud, tractatul Eruvin 63:a); „Nu s-au sfătuit între ei” (VaYikra Raba cap. 20); „Nu au avut fiii” (VaYikra Raba cap. 20); „Nu au avut neveste” (VaYikra Raba cap. 20); „Au așteptat moartea lui Moise și Aaron: când vor muri acești doi bătrâni?” (Talmud, tractatul Sanhedrin 52:a). Ceea ce este comun la toate aceste explicații este că „focul interzis” și „nu li-l poruncise” nu sunt amintite. Ideea comună a lor este pur educațională.

„Au prezentat halacha (lege religioasă) în fața lui Moise, învățătorul lor”

În VaYikra 20 ne este scris că ei au murit din cauză că „Au prezentat halaha (lege religioasă) în fața lui Moșe, învățătorul lor”. În Talmud, Eruvin 63:a și în alte surse scrie că Nadav și Avihu au spus: „Cu toate că focul coboară din ceruri, este o mițva (poruncă) să o aducem chiar și de oriunde”. Tema în aceste midrașim este relația între profesor și elev. Pare că midrașul ne atenționează despre elevi care prezintă halaha în fața profesorilor lor. Și mai vedem că „oricine se contrazice cu profesorul lui, parcă s-ar contrazice cu divinitatea (*șechina*)” (Talmud, tractatul Sanhedrin 110:a).

„Nu s-au sfătuit între ei”

La concluzia aceasta au ajuns înțelepții din cauza unei probleme gramaticale unice în Tora în acest verset, Levitic 10:1. În contradicție cu regulile gramaticii ebraice, aici nu există acord între subiect și predicat. Subiectul – omul – este la singular pe când predicatul – au luat – este la plural. În limba română în traducerea mea în care am căutat să fiu fidel originalului, pot să pun verbul la plural, cum apare în traduceri. În ebraică expresia pentru reciprocitate este „omul a luat fărășul cu celălalt”, adică subiectul este „om” la singular, iar predicatul „au luat”, la plural.

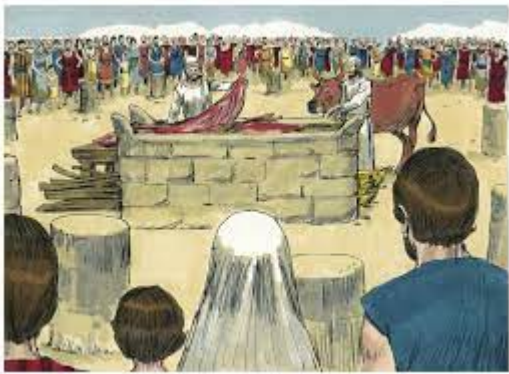
De la acest dezacord înțelepții au ajuns la concluzia că cei doi frați nu s-au consultat între ei înainte de a aduce „focul străin”, așa cum erau obligați să o facă.

„Nu s-au căsătorit”

Înțelepții au analizat temele legate de căsătorie apreciind importanța lor pentru oameni. Ei au fost contra abordării înțeleptului Ben Azai care și-a umplut sufletul cu învățătura Toraei și nu s-a căsătorit (Talmud, tractatul Levamot 63:b). Ei au discutat mult despre vârsta potrivită pentru o persoană la căsătorie. În Talmud, tractatul Kidușin 30:a scrie că Rabi Yișmael spunea că vârsta potrivită este de 20 de ani. Pe de altă parte, Rabi Iehuda în numele lui Rabi Nehemia spune că vârsta este între 16 și 22.

Din cauză că despre Nadav și Avihu scrie „N-au avut fii” (Numeri 3:4 și 1Cronici 24:2), s-a ajuns la concluzia că nu erau căsătoriți. Așa a fost folosit acest episod în disputa cu cei care au susținut să se întârzie vârsta de căsătorie sau să rămâne celibatar. Ceea ce a vrut să ne spună scriptura este că situația de a nu avea fii a pricinuit să nu aibă urmași și linia de moștenire să treacă la ceilalți doi frați, Elazar și Itamar.

Pericopa Țav - „Poruncește” în Tora [anul 5785]

Pericopa aceasta începe cu o poruncă directă dată lui Aaron și fiilor lui: „Poruncește-le lui Aaron și fiilor săi, spunând, aceasta este legea arderii-de-tot, ea fiind arderea-de-tot [care rămâne] pe vatră, pe altar, toată noaptea, până dimineață, iar focul altarului rămâne aprins pe el” (Leviticul 6:1-2).

Cuvântul *Ṭav* יצ, este forma de imperativ apocopat (doar în ebraica biblică) al acestui verb „poruncește”. El apare de șapte ori în Tora, de șase ori îndreptat către fiii lui Israel, iar a șaptea oară către Aaron și fiii lui. Cuvântul acesta este un cuvânt greu, spre deosebire de „vorbește” sau „spune”. Chiar și marele comentator Rași are nevoie de explicație suplimentară pentru a desluși de ce scriptura folosește aici această exprimare aspră. El spune că „poruncește” conține sensul de accelerare atât acum cât și pentru generații. El aduce în legătură cu sensul cuvântului, bazându-se pe midrașul Safra, trei puncte:

1. Dă un afect de grabă
2. Ea este o poruncă nu numai pentru generația aceea, ci pentru toate generațiile care vor veni
3. Ea vine să mai dea un impuls pentru cei care încetinesc să aplice porunca, cum ar fi sărmanii

Ceea ce este important în acest comentariu nu este dacă interpretarea lui Rași despre acest cuvânt este aplicabil în toate versetele în care apare în Tora, ci care sunt limitele imperativului în Tanach.

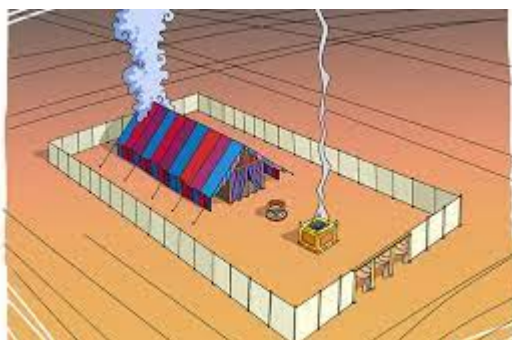
În curând, când vom citi cum mor cei doi fii ai lui Aaron, Nadav și Avihu, vom înțelege cât de important este să nu facem lucruri în grabă și să acționăm în tabernacol fără să înțelegem ce este permis și ce nu.

Interesant că tocmai poruncile din această carte, adică jertfele și munca preoților nu se mai practică astăzi și, după spusele înțelepților, nu se vor practica nici după venirea lui Mesia. Unul dintre ei este Rambam, care explică scopul jertfelor ca fiind o lecuire și o reabilitare de la păgânism, iar iudaismul a evoluat astfel ca el să nu mai depindă de această molimă. Atunci se pune întrebarea ce noimă are această poruncă care începe cu *ṭav*, dacă ea nu ajută la nimic. Ea nu ajută nici la îndeplinirea poruncii de jertfe care nu mai este valabilă, nici la nuanța sensului de accelerare care a adus numai dezastre.

Încă o întrebare care se pune este dacă într-adevăr era nevoie de acest cuvânt: „poruncește”. Dacă jertfele erau un fapt cele pe care doream să le facem și ca atare le făceam în grabă și pentru generații - nu era nevoie de porunca aceasta aspră. Însă să nu uităm că în ciuda faptei hotărârii să nu mai existe jertfe, poate pe vecie, noi aducem jertfe și în zilele noastre, dar cu totul în altă formă. Este vorba despre rugăciunile pe care noi le spunem Domnului în locul jertfelor, comunicând astfel cu Dumnezeu în direct. Porunca pentru jertfe a trecut de-a lungul anilor schimbări radicale care le-au lăsat eterne chiar dacă astăzi sunt în formă de rugăciuni.

Pericopa *Ṭav* - Focul de totdeauna (permanent),

un foc care trebuie să ardă în noi tot timpul אש התמיד Eş Hatamid. O privire cabalistică-hasidică [anul 5783]

„Focul de totdeauna (permanent) să rămână aprins pe altar, să nu se stingă” (Levitic 6:13). Talmudul Yerușalmi spune despre acest verset: „Chiar și de Șabat, chiar și în impuritate”. Pentru orice apariție fizică a templului, avem o paralelă din templul interior pe care îl posedă fiecare evreu.

În cartea „Likutei Tora” ne învață marele *admor* al Habadului, Rabi Șneor Zalman din Liadi (Rusia, sec. 18) că altarul este sufletul evreului și că celor două altare – cel interior și cel exterior – sunt paralele cele două domenii ale inimii – cel interior și cel exterior – personalitatea superficială și esența sufletului.

Altarul pe care ardea focul permanent era altarul exterior. Aceasta înseamnă că pentru un evreu, iubirea lui Dumnezeu trebuie să fie afară, deschisă și vizibilă în fața oricui.

Retragere și separare

Temelia Șabatului este idea de odihnă și separare de viața cotidiană. Acțiuni de zi de zi sunt interzise în această zi. Însă Șabatul nu este doar o zi a săptămânii, ci este o stare de conștiință în miezul sufletului. Șabatul este o stare de reflexie și de înțelegere, după cum ne spune profetul Isaia 58:13: „Și vei numi Șabatul o desfătare”. De Șabat îl putem observa pe Dumnezeu, iar în consecință conștiința se retrage de la cotidian și de la orice care este profan.

Însă sunt și oameni care au păcătuit și s-au îndepărtat de la drumul cel bun. Ei simt că nu mai au legătură cu Dumnezeu. Acestor oameni le spune Talmudul „chiar și în impuritate”. Scânteia va arde întotdeauna în adâncul inimii. Cu puțin carburant, el se va transforma într-o flacără care îl va lumina de tot.

Foc de jos și foc de sus

Focul permanent care a fost aprins cu mâna omului, a fost o pregătire pentru focul care a coborât din ceruri. Despre aceasta Talmudul ne spune: „Deși focul a coborât din ceruri, obligația (mițva) este să fie adusă de mâna omului” (Ioma 21:b). Trezirea de jos este cea care ripostează la focul de sus, doar când focul este perfect, fără cusururi.

Putem vedea acest lucru în pericopa acestei săptămâni și a săptămânii viitoare, de-a lungul inaugurării tabernacolului. În zilele în care îl pregăteau pe Aharon împreună cu instrumentele mișkanului, atât el cât și Moșe erau prezenți și aduceau jertfe. Numai „prezența divină” *șechina*, nu era prezentă. Doar în ziua a opta, după ce a fost făcută jertfa de totdeauna, s-a șters păcatul și „și un foc a ieșit dinaintea lui Adonai și a mistuit ofranda arsă și bucățile de grăsime de pe altar” (Levitic 9:24).

Ce a fost acest foc din ceruri? De ce era nevoie de completare la focului de pe pământ.

Omul este o creatură, el este finit. Există culmi la care el poate aspira prin forțele sale. Acțiunile lui sunt limitate în timp. Ca să le transforme ca ele să fie eterne, este nevoie de intervenție cerească, spirituală.

Din această cauză de-a lungul celor șapte zile de inaugurare ale tabernacolului l-au compus și descompus. Era o construcție umană care nu putea fi permanentă. Doar în ziua a opta, când a coborât „prezența divină”, tabernacolul a devenit permanent.

Șapte zile erau o săptămână, o măsură de timp pământească. Ziua a opta era o zi peste timpul omenesc - un număr care are sensul de eternitate. Din această cauză, ziua a opta a fost ziua în care creatorul infinit a depus prezența sa divină infinită.

Hotare

Deși omul nu poate aspira la infinit, focul infinitului coboară peste el doar dacă el a șlefuit până la perfecțiune focul lui și s-a întins până la limitele spirituale ale lui. Dumnezeu răspunde omului nu atunci când acesta se predă pasivității sau dispărerii, ci atunci când el ajunge la apogeul capabilităților sale.

Acest fapt îl găsim în aluzia cuvântului „întotdeauna” din descrierea focului de a fi de totdeauna, adică infinit deoarece nu are sfârșit în spațiul timpului. Într-adevăr, timpul este format din părți finale - secunde, minute, ore. Chiar dacă viața noastră este închisă de acest lanț limitat de timp, prin completarea acestei vieți închisă în timp la revelația lipsită de timp al lui Dumnezeu, transformăm timpul însuși în timp etern.

Focul în folosul omului

Semnificația acestor lucruri este că orice evreu este un locaș pentru Dumnezeu. Chiar dacă el învață și ține mișvoturile, dacă lipsește focul permanent, *șchinaua*, „prezența divină” nu va locui în el. Evreul trebuie să aducă trei aspecte de revelație religioasă: „Lumea se sprijină pe trei lucruri: pe Tora, pe muncă (a Domnului, venerare), pe faptele de bunătate iubitoare” (Mișna, Pirkei Avot 1:2).

Învățarea Torei nu trebuie să fie o povară de nimic ca să scăpăm de încă o obligație în viață. Spusele Toraei trebuie să fie întotdeauna pe buzele oricui, iar ele trebuie grăite ca un foc aprig. În Talmud, cea mai înțeleaptă femeie, Beruria, ne spune că Toraua trebuie învățată din toate punctele de vedere ca să se îmbibe în tot organismul nostru, ca să putem spune „Toate oasele mele să spună, o Dumnezeule, cine este ca tine” (Psalmi 35:10).

Munca este rugăciunea, despre care se spune în Pirkei Avot: „Nu face din rugăciune o obișnuință ci să fie o pledoarie pentru mila și îndurarea Prezenței binecuvântate așa cum se spune că este milostiv și îndurător” (Mișna, Pirkei Avot 2:13).

Ṭedaka תדקה (caritate) - faptele de bunătate reprezintă toate mișvoturile, și ele nu trebuie ținute doar din obediență față de Dumnezeu, ci cu căldură interioară care se realizează prin voință externă de a le îndeplini cât mai bine.

[Acestea sunt locurile unde se află focul, focul omenesc care descarcă focul din ceruri. El îl aduce pe Dumnezeu pe lume și atrage infinitul spre spațiile finite ale cosmosului.](#)